

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul II • Nr. 4 (8) • Iulie - august 2019

Festivalul Național „Ion Drăgoi“, ediția a XXVII-a

Ajuns la a XXVII-a ediție, Festivalul Național de Folclor „Ion Drăgoi“ s-a desfășurat anul acesta pe parcursul unei singure zile și a avut o configurație aparte, sintetizată în câteva cuvinte de către coregraful Petre Vlase, managerul Ansamblului Folcloric „Busuiocul“: „Festivalul «Ion Drăgoi» și-a obișnuit publicul cu invitații de marcă și spectacole de calitate, dar, așa cum arătam încă de la ediția din 2013, am avut de câteva ori senzația că batem pasul pe loc și

că ne îndepărtăm de filonul folcloric autentic, întrucât această tentativă de a-l integra în contemporaneitate s-a transformat uneori în reprezentații de genul concert-spectacol, agreat de public, însă departe de ceea ce ne doream de la cei ce urcau pe scenă. Punându-i în valoare pe interpreții din alte zone ale țării, am dat, de fapt, mai puține șanse de afirmare

Cornel GALBEN ▶

Altar de suflet e iubirea

Altar de suflet e iubirea
Și mă închin la sânul ei
Înfășurat în amintirea
Luminilor din ochii tăi.

Pe buzele râvnind de doruri,
Izvor de fragedă dorință,
Las luna în ascunse storiuri
Cu brațul plin de romaniță

Să facem cruci într-o clipită
Cochetăriei prinsă-n noi,
Unde doar noaptea e gravidă
Uitată-n vraja dintre ploi.

Altar de suflet e iubirea
Și mă închin la sânul-i sfânt,
Atâta cât nemărginirea
Mai lasă îngerii pe pământ!

Marin MOSCU

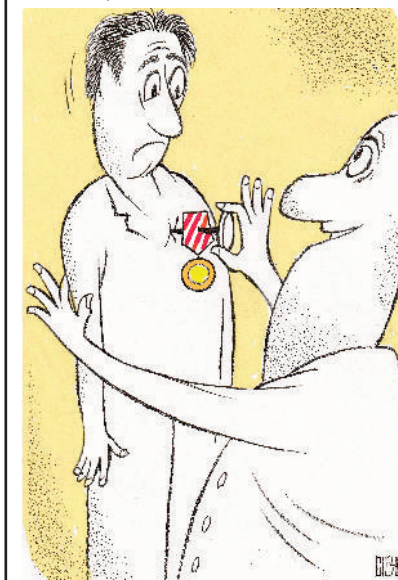
„Pe plaiul Tojanului“

Abia revenit în țară după un fructuos periplu belgian, prestigiosul colectiv al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ a fost pus în fața unei noi provocări, dând curs invitației organizatorilor celei de a 52-a ediții a Festivalului Concurs „Pe plaiul Tojanului“, una dintre cele mai longevive și cunoscute manifestări folclorice nu doar vrâncene.

Evoluând pe noua scenă de pe colinele Tojanului, artiștii băcăuani au adus în fața publicului din comuna Paltin și a celor veniți special pentru această mare sărbătoare un program dens de cântece și dansuri de pe văile Bistriței și Siretului, răsplătit cu aplauze și al doilea premiu.

Despre aceste reușite găsiți detalii în interviul oferit de managerul Petre Vlase, în pagina a 3-a.

Zâmbiți cu... CIOSU

artiștilor din arealul județului, așa că de data aceasta am revenit la spectacolul folcloric de creație și, pe urma memorabilelor reprezentații cu «Ia mai roata», «Omule-Pomule», «Anul nou cu bucurie», «La fântâna dorului», inspirate din largul evantai al obiceiurilor de peste an, am decis să acordăm o atenție sporită zonelor etno-folclorice băcăuane, precum și interpreților ce le reprezintă. Și cum omagierea marelui violonist Ion Drăgoi are loc în preajma solștiului de vară, am readus în atenția publicului nostru constant obiceiurile de primăvară-vară, așa cum sunt cele cunoscute sub denumirea de Drăgaică, SânPetru ori Sânziene în alte părți. Dând gir pleiadei de tineri interpreți din județ, spectacolul nu a avut nimic de pierdut, ci, dimpotrivă. Legătura cu inegalabilul Ion Drăgoi am făcut-o prin nepotul său, violonistul Costică Babașa, iar cea cu folclorul din țară prin la fel de prețiosul folclorist, compozitor și dirijor Constantin Arvinte, pe care ansamblul l-a omagiat, cântându-i «Pe plaiul Bacăului». Judecând după apauze, deducem că publicul a fost încântat și că, astfel, tradiția poate continua.“

Organizat de către Ansamblul „Busuiocul“, în parteneriat cu Consiliul Județean și cu Televiziunea Română, care a preluat și înregistrat acest impresionant iureș al tinerilor interpreți de folclor, festivalul închinat violonistului desăvârșit care a fost Ion Drăgoi a ținut atenția pu-

blicului băcăuan trează preț de aproape patru ore, timp în care pe scena Teatrului de Vară „Radu Beligan“ au evoluat, alături de instrumentiștii și dansatorii ansamblului, atât viitoarele vedete, cât și câțiva interpreți consacrați din țară și din Republica Moldova.

În prezentarea cunoscutei realizatoare a emisiunii „Tezaur folcloric“, Gheorghiza Nicolae, au evoluat, astfel, rând pe rând, Mihaela Gurău, Alexandru Pugna, Irina Miron, Georgiana Păduraru, Florin Popa, Florin Blaj, Paula Florescu, Ana Maria Lungu, Georgiana Tănase, Ana Maria Dancă, Mihaela Farcaș, Maria Neculcea, Dana Duma, Costică Lătărețu, Costel Babașa, Grupul vocal „Flori de câmp“, Grupul vocal-instrumental „Rizea“, grupurile de suflători și de violoniști coordonați de violonistul Mihai Gherghelaș, Zinaida Bolboceanu (Republica Moldova).

A fost, cum spunea și distinsa interpretă și om de televiziune, *Un moment de bucurie, de reflecție, pentru că ceea ce s-a creat aici, la Bacău, timp de 27 de ani, Festivalul Național de Folclor „Ion Drăgoi“, este un adevărat brand pentru folclorul românesc, dar și un prilej de bucurie și de emoție pentru că ne-am întâlnit cu publicul nostru drag, cu artiști cu o deosebită sensibilitate sufletească și cu calități artistice speciale. Pentru toate aceste frumoase întâlniri vreau să mulțumesc, în numele meu și al Televiziunii*

Române, Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ și domnului director Petrică Vlase, care, alături de colaboratorii domniei sale, a creat acest eveniment.

Prezent în cadrul festivalului atât ca interpret, cât și ca secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii și Identității Naționale, domnul Alexandru Pugna, a declarat, la rândul-i: *Folclorul ne reprezintă pe noi și, de fapt, sufletul unui neam, pentru că în cântece moșii și strămoșii noștri au așezat toate trăirile și amintirile lor: Tot ce au gândit au pus în cântec și de aceea cântecul este sufletul neamului. Și acum ne-am bucurat să fim părtași, să ne împărțim cu toții din această zestre fără seamăn care este folclorul autentic românesc. Alături de Ion Drăgoi, băcăuanii au multe personalități care au realizat lucruri extraordinare pentru spiritualitatea neamului din care facem parte. Unul dintre ei este Petre Vlase, actualul director al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“, un om minunat, care de 50 de ani slujește cultura populară, de aici, din Bacău. Îi aducem acum, în fața dumneavoastră, un cald omagiu, mulțumirea și recunoștința noastră acestui om minunat, care astăzi a primit însemnele de prețuire pentru întreaga lui activitate. O activitate prestigioasă, prodigioasă și exemplară pe scena folclorului românesc, răsplătită de Ministerul Culturii și Identității Naționale cu cea mai mare distincție a sa, Diploma de Excelență.*

Artiștii băcăuani, mesagerii României în lume

Interviu cu domnul PETRE VLASE, managerul Ansamblului Folcloric „Busuiocul“

- **Domnule Petre Vlase, la jumătatea lunii iulie ați avut prilejul să fiți iarăși, împreună cu membrii Ansamblului Folcloric „Busuiocul“, pe care-l conduceți în calitate de manager, mesageri ai folclorului românesc peste hotare. Cine v-a invitat de această dată?**

- Prestigiul de care se bucură Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău e unanim recunoscut nu doar de către publicul și specialiștii din țară, ci și în străinătate, unde, nu de puține ori, am fost invitați să participăm la competiții și concursuri internaționale de folclor, așa cum au fost cele de la Santarem și Motosinhos (Portugalia), Hayange, Rennes și Dijon (Franța), Chemnitz (Germania), Gorizia (Italia), Schoten (Belgia), Minsk (Belarus) și Ronda (Spania). Turnee de succes am întreprins însă și în afara competițiilor de gen, de care s-a bucurat publicul din Italia, Grecia, Danemarca, Suedia, Norvegia și Republica Moldova, consemnate elogios în paginile principalelor cotidiene ce apar în aceste țări. Revenind la întrebare, între 12 și 19 iulie 2019 am fost invitații organizatorilor celei de a 61-a ediție a *Wereldfestival van Folklore Schoten*, la care am participat alături de ansambluri folclorice din Bolivia, Indonezia, Slovacia, Africa de Sud și din țara gazdă.

- **Cum a decurs turneul și ce le-ați oferit de data aceasta belgienilor și turiștilor sosiți de pretutindeni?**

- Spre deosebire de celelalte colective artistice invitate, noi am avut câte o reprezentare în fiecare zi, dar cum durata aceteia a fost din start fixată la exact

12 minute, ne-am limitat strict la folclorul din arealul băcăuan, oferind prin rotație piese din tezaurul etnografic al văilor Bistriței, Tazlăului, Troțușului și Siretului, renumite pentru larga gamă de ritmuri și tempouri, de la „hora” lină, până la „bătutele” și „corăgheștile” rapide, specifice acestor locuri. În afara evoluției din programul fixat de organizatori, am prezentat încă patru spectacole, de data aceasta de câte o oră, cei mai încântați fiind bătrânii de la cele două cămine vizitate. Aici, alături de dansatori, și-au putut etala calitățile și componenții orchestrei dirijate de acordeonistul Victor Coman, precum și îndrăgita noastră interpretă de muzică populară Georgiana Păduraru, aplaudați la scenă deschisă.

- **Care a fost reacția publicului la momentele prezentate de artiștii băcăuani?**

- Am rămas foarte surprinși să constatăm că, deși de la prima noastră participare la Festivalul de folclor de la Schoten au trecut 37 ani, belgienii și-au adus și acum aminte de fulminanta evoluție a colectivului nostru și

cea mai bună dovadă în acest sens este noua invitație adresată Ansamblului Folcloric „Busuiocul” de a participa și la edițiile viitoare. Am fost realmente emoționați nu atât de căldura și aplauzele cu care am fost întâmpinați de către public, ci mai ales de gestul cătorva dintre spectatorii de atunci, mult mai în vârstă acum, care au venit și ne-au adus mai multe fotografii și tăieturi din ziare cu articolele scrise și publicate în presa belgiană în urmă cu aproape patru decenii. Aceasta i-a ambiționat și mai mult pe toți membrii ansamblului, care s-au ridicat la înălțimea așteptărilor și au reprezentat cu cinste România, întărind și consolidând faima unei culturi populare de o neasemuită valoare și bogăție. De altfel, toți cei prezenți au remarcat atât varietatea dansurilor și melodiilor de joc băcăuane, cât și frumusețea aparte a costumelor populare din cele patru zone etnofolclorice, pe tot parcursul paradei portului și în timpul spectacolelor fiind filmați și înconjurați de zeci de oameni care doreau să se fotografieze cu noi.

- **Cu alte cuvinte v-ați întors acasă cu o imagine și mai bună, demnă de palmaresul acestei prime jumătăți de veac de existență!**

- Una însoțită de trofee pe care ni l-au acordat organizatorii și de cuvintele elogioase rostite de directorul festivalului, Marcel Vervoort, pe tot parcursul și la festivitatea de închidere a acestuia.

- **Felicitări atât dumneavoastră, cât și mereu tânărului Ansamblu Folcloric Busuiocul!**

G. C. SIMION

Între dragostea de Țară și trădarea Țării (I)

Nimic nu este mai scump pentru un nativ decât țara lui care-i asigură identitatea. Prin raportarea la *țară* (patrie), „oamenii locului” devin sursa perenă a energiilor vitale care asigură veșnicia națiunii în vatra sa de viață. Existența fiecărei națiuni a fost și este posibilă datorită dragostei față de țară, precum și fidelității oamenilor și comunităților sociale față de valorile, interesele și necesitățile acesteia. Iubirea țării a constituit sentimentul cel mai înalt pentru fiecare om *conștient de sine*. Pe fundamentul ei se clădește apărarea țării. „Apărându-și țara, oamenii conștienți de sine își apără neamul (națiunea), căci țara este legată organic de neam (națiune)”¹.

Adevărata dragoste de țară nu se declară prin cuvinte, ci se adevărește prin fapte. Oamenii sunt în serviciul țării, potrivit competențelor și rolurilor sociale primite în cadrul organizațiilor sociale și instituțiilor politico-statale. Acestea slujesc țara în virtutea asumării conștiente a apartenenței lor la națiune. În acest sens, fidelitatea față de țară îmbracă forma respectului față de obligațiile ce ne revin, față de cuvântul dat și față de faptele de zi cu zi. Aceasta se opune fățarniciei, înșelătoriei, minciunii, perfidiei și trădării. A fi infidel față de țară este tot una cu a fi infidel față de neam și de strămoși. Astfel se explică disprețul oricărei națiuni față de trădători.

Expresiile *trădători de țară* și *trădare de țară* sunt întâlnite cu aproape 500 de ani înainte de Hristos, la poetul grec Eschil (525-456 îHr), cel mai timpuriu dramaturg al Greciei antice, supranumit *părintele tragediei universale*. Eschil a afirmat: „Am învățat să urăsc trădătorii de țară și nu este boală pe care o condamn mai mult decât trădarea de țară”².

În sistemul Dreptului medieval românesc, înalta trădare era numită hiclenie, aceasta fiind considerată cea mai gravă infracțiune la adresa țării. Hiclenia era actul de trădare imputat unor boieri pentru încălcarea obligației de credință și loialitate față de Domn – recunoscut ca reprezentant legitim al țării. Erau conside-

rate acte de hiclenie alianțele, comploturile și intrigile contra Domnului, fuga din țară fără încuviințarea sa, însușirea de bani din vistieria țării, răscoala sau răzvrătirea organizată pentru înlocuirea Domnului, precum și trădarea fățișă la vreme de război.

Hiclenia era pedepsită cu moartea prin spânzurare, dacă hicleanul era un om simplu, sau prin decapitare ori tragere în țepă, precum și confiscarea averii, dacă acesta era boier.

De asemenea, proprietarul de pământ care refuza să-și facă datoria de ostaș era acuzat de hiclenie, iar când hicleanul reușea să fugă peste hotare, din poruncă domnească, îi era confiscată averea.

Începând din epoca modernă a istoriei noastre, este semnificativ complotul prin care a fost trădat domnitorul Alexandru Ioan Cuza, la 11 februarie 1866. Printre complotiști s-a aflat și maiorul Dimitrie Lecca, comandantul gărzii Palatului, care a fost dezavuat de întreaga oștire. Deși a devenit general și ministru al oștirii în timpul domniei lui Carol I, Dimitrie Lecca a rămas în istoria și în conștiința românilor ca trădător, nu ca demnitar. În legătură cu acest moment istoric, sunt elocvente afirmațiile critice ale lui Nicolae Iorga și este semnificativă predicția lui Mihai Eminescu: „Vor trece veacuri și nu va exista român căruia să nu-i crape obrazul de rușine de câte ori va răsfoi istoria neamului său la pagina 11 februarie și stigmatizarea acelei negre felonii va răsări pururi în memoria generațiilor, precum în orice an răsare iarba lângă mormântul vândutului Domn”³.

Din timpul Primului Război Mondial au rămas, de asemenea, în memoria socială, câteva fapte nedemne săvârșite de militari, considerate ca acte de trădare de țară.

Generalul Socec Alexandru a fost condamnat la cinci ani muncă silnică pentru „părăsirea de post în fața inamicului” și degradat printr-o ceremonie desfășurată, la începutul lunii martie 1917, pe platoul Regimentului 7 Roșiori de pe Dealul Copou; în careul format de trupe ale unor unități

militare din Iași, s-a citit sentința, iar colonelul Holban⁴ s-a apropiat de cel degradat, i-a rupt epoleții, spunând: „nu ești demn să le porți”. Apoi, i-a smuls steaua de general de la chipiu și i-a scos sabia aruncând-o la pământ. Jandarmul din spatele condamnatului a luat sabia, a rupt-o în trei bucăți și a depus-o la picioarele colonelului Holban. După aceea, condamnatul a fost introdus într-o dubă pentru a fi transportat la închisoare, iar mulțimea adunată acolo l-a huiduit și a aruncat cu bulgări de zăpadă în duba respectivă.

Generalul Vasile Zottu, șeful Marelui Stat Major, a fost bănuie că a favorizat transmiterea către inamic a planului de campanie al Armatei Române din anul 1916; numele său a fost găsit pe așa-numita „listă a lui Gunther”⁵ și, de teama opiniei publice, dar și a Curții Marțiale, la 12 noiembrie 1916, după dezastrul Armatei Române de la Turtucaia, acesta s-a sinucis în locuința sa din București. Acestor nedemne exemple li se adaugă abominabila trădare săvârșită de colonelul Alexandru Sturdza împreună cu cei doi complici ai săi, locotenentul Constantin Wackmann și locotenent-colonelul Constantin Crăiniceanu⁶.

În istoria participării României la Primul Război Mondial, dezertarea și trădarea colonelului Alexandru Sturdza constituie un caz aparte atât prin notorietatea personajului implicat, cât și prin motivația care a stat la baza gestului său. „Trecerea la inamic a fiului fostului prim-ministru și lider timp de mai mulți ani al Partidului Național Liberal, Dimitrie A. Sturdza, a șocat pe toată lumea de la sferele înalte ale clasei politice la simplii militari și cetățeni”⁶. Generalul Alexandru Averescu, viitorul mareșal, comandantul Armatei a II-a, care l-a avut subordonat direct în ultima parte a campaniei din anul 1916, considera gestul drept „o pagină urâtă pentru noi”. Pe aceeași linie, I. Gh. Duca, ministrul Instrucțiunii Publice și Cultelor, nota și el că „episodul trecerii la

**General (r) conf. univ. dr.
Vasile Jenică APOSTOL**

Între dragostea de Țară și trădarea Țării (I)

inamic a fiului lui Mitiță Sturdza, un om care, în întreaga lui viață, fusese personificarea cinstei și corectitudinii morale, reprezenta una dintre paginile de rușine ale epopeii întregirii neamului.”

Chiar dacă „încercarea criminală a lui Sturdza n-a reușit, mulțumită cinstei și patriotismului simplilor soldați de care el a voit să se slujească” – aprecia istoricul Constantin Kirițescu, fapta sa a produs „o impresie deprimantă în armată și în populație” și „a zdruncinat întrucâtva încrederea pe care țara și armata o puneau în frunțașii lor”.

Alexandru D. Sturdza a făcut parte din marele neam al sturdzeștilor. Din această bogată familie au făcut parte domnitori (Ioniță Sandu Sturdza și Mihail Sturdza), demnitari de rang înalt (prim-miniștri și miniștri) precum și personalități culturale, științifice și artistice de prestigiu. Tatăl său, Dimitrie A. Sturdza a fost una dintre personalitățile politice și științifice emblematice ale României în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. A făcut studii în Germania, rămânând atașat toată viața de această țară sub raport politic și cultural. Reîntors în Moldova, Dimitrie A. Sturdza a participat activ la procesul unirii celor două principate extracarpatice, fiind secretarul Divanurilor Ad-hoc și apoi al Căimăcămiei de trei. Pentru scurtă vreme a îndeplinit funcția de secretar particular al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, dar marile nepotriviri de caracter dintre ei i-au transformat în adversari înverșunați. Un incident grav, cu consecințe politice de importanță istorică pentru tânărul stat român, l-a constituit actul de trădare comis de Dimitrie A. Sturdza față de țară și de domnitor prin faptul că a încredințat unor ambasadori străini copia unei scrisori adresată în anul 1864 de împăratul Napoleon al III-lea lui Alexandru Ioan Cuza, prin care-i sugera să treacă la apărare pe Dunăre cu cei 12.000 de oșteni ai armatei și 12.000 de grăniceri și să declare independența față de Imperiul Otoman. În aceeași scrisoare, împăratul îi promitea sprijinul Franței și dili-

gențele necesare pe lângă Anglia în acest sens. Copia scrisorii a fost publicată într-un ziar londonez pe care împăratul i l-a trimis lui Cuza împreună cu o scrisoare de reproș. În aceste împrejurări, Cuza, știind că de conținutul scrisorii nu avea cunoștință decât el și Sturdza, l-a chemat pe acesta, l-a admonestat și chiar brutalizat, iar mai târziu, când a vrut să-l pedepsească, nu l-a mai găsit, deoarece fugise la Giurgiu și a trecut Dunărea la protectorii săi. În consecință, Dimitrie A. Sturdza s-a implicat în conspirația cunoscută drept „monstruoasa coaliție”, care l-a forțat pe Cuza să abdice. După venirea lui Carol I pe tronul României, a fost de mai multe ori ministru și reprezentant al României la Istanbul.

Deși a fost participant la acțiunile de răsturnare a domnitorului Carol, organizată de liberali în anul 1870, Dimitrie Sturdza a devenit, după Războiul de Independență, un colaborator fidel al regelui Carol I. În calitate de ministru de externe, el a fost cel care, la 18 octombrie 1883, a semnat la Viena Tratatul de alianță cu Austro-Ungaria la care a aderat în aceeași zi Germania și, mai târziu, Italia (1888). După moartea lui Ion C. Brătianu, în 1892, până în anul 1909, a îndeplinit funcția de șef al Partidului Național Liberal. În această perioadă, a fost de patru ori prim-ministru. În privința relațiilor cu armata, este cunoscut faptul că, atunci când era prim-ministru și ministru de război, nu a asigurat fondurile necesare pentru această instituție fundamentală, declarând că „armata nu rentează”.

Alexandru Sturdza a primit de timpuriu o educație aleasă, având profesori germani și francezi, iar mama i-a transmis marea pasiune pentru muzică. A fost un copil precoce, învățând să scrie și să citească în mai multe limbi străine, de la o vârstă fragedă, iar la trei ani și câteva luni i-a scris tatălui său prima scrisoare în limba germană. Studiile gimnaziale și secundare le-a urmat la Jena și pe cele universitare la Breslau, în Germania. La 9 martie 1889, Alexandru Sturdza este înregistrat ca soldat voluntar în Armata Română, dar la 16 noiembrie, același an,

primea un concediu de trei ani pentru a urma studiile militare în Germania. A rămas în Germania timp de doisprezece ani, urmând în acest timp cursurile mai multor instituții de învățământ și efectuând stagii de practică în unități și comandamente de diferite arme. La 17 noiembrie 1891, a absolvit Școala militară din Hanovra și cu aceeași dată a fost primit în Armata Română cu grad de sublocotenent, dar a servit în continuare în Armata Germană până în toamna anului 1901, completându-și studiile la Academia de Război. În această perioadă s-a înregistrat și primul contact și conflict cu maiorul Alexandru Averescu, atașatul militar al României la Berlin, care fusese numit în această funcție la 28 august 1896. În această calitate, Averescu, avându-i în subordine pe militarii români care îndeplineau anumite misiuni în Germania, i-a cerut lui Alexandru Sturdza o serie de informații „rezervate”, respectiv câteva regulamente ale Armatei Germane. Acesta a refuzat, reamintindu-i că se află sub jurământul depus regelui Prusiei, iar acțiunea ar putea fi catalogată drept spionaj. Mai mult, l-a informat pe ministrul român la Berlin și i-a scris tatălui său despre relația tensionată cu Averescu. În final, demersurile lui Alexandru Sturdza au avut efect, ducând în cele din urmă la rechemarea lui Averescu, ceea ce a constituit o surpriză pentru cercurile militare de la București, deoarece acesta nu epuizase perioada de stagii la Berlin.

Alexandru Sturdza, după revenirea în țară, și-a continuat cariera militară, îndeplinind succesiv anumite funcții: comandant de companie, comandant și instructor la Școala Militară de Infanterie și Cavalerie, atașat militar la Paris și Bruxelles, comandant al Batalionului 6 Vânători, comandant al Școlii Militare de Ofițeri de Infanterie. În toată această perioadă, numele său era frecvent pronunțat în armată, îndeosebi din cauza numeroaselor stări conflictuale pe care le crea și care de multe ori aveau ca efect participarea la unele dueluri în urma cărora renumele său se deteriora, mai

Între dragostea de Țară și trădarea Țării (I)

ales că, de cele mai multe ori, era învins, pricinuindu-i totodată mari suferințe tatălui său. În caz de mobilizare, în conformitate cu dispozițiile în vigoare, colonelul Alexandru Sturdza era desemnat să comande o unitate de infanterie, la 14 august 1916 fiindu-i repartizat Regimentul nr. 1 „Dolj” cu garnizoana la Craiova. A luat contact cu unitatea, după declanșarea mobilizării, iar episodul scurtei sale comenzi este relatat pe larg în „Jurnal”. În momentul când se familiariza cu unitatea și oamenii ei, a primit ordin să revină la București, unde i s-a încredințat comanda Brigăzii 7 mixtă, o unitate care nu exista în organica armatei, ea urmând să se creeze ad-hoc în rezerva Marelui Cartier General până la data de 15 septembrie 1916. Din cauza faptului că în a doua parte a lunii septembrie 1916 trupele române au început retragerea din Transilvania pe direcții divergente, iar între Armatele 2 și 4 Române se crease o porțiune de front descoperită între văile Oituzului și Buzăului, s-a luat hotărârea ca aceasta să fie acoperită de Brigada 7 mixtă. La 28 septembrie 1916, Marele Cartier General a pus Brigada 7 mixtă la dispoziția Armatei a 2-a, fixându-i misiunea de a împiedica înaintarea inamicului pe văile Putnei și Zăbalei. Ocuparea sectorului încredințat, care avea o lărgime de aproximativ 50 de kilometri, s-a făcut în noaptea de 28 spre 29 septembrie 1916. Până în luna decembrie 1916, Brigada 7 mixtă a îndeplinit misiuni în cadrul dispozitivului operativ al Armatei a 4-a, ulterior intrând din nou în compunerea Armatei a 2-a în cadrul grupului „Oituz-Vrancea” care avea în subordine și Divizia 15 Infanterie comandată de generalul Eremia Grigorescu. Brigada 7 mixtă apăra fâșia Vârful Clăbuc-Muntele Furu Mare. În timpul bătăliei de la Cașin, apar deja primele suspiciuni cu privire la atitudinea colonelului Alexandru Sturdza, iar cel care sesizează și consemnează pentru istorie este generalul Alexandru Averescu, comandantul Armatei a 2-a. Astfel, în documentul „Notițe zilnice din războiul 1916-1918” notează:

20 XII 1916: „Situațiunea rea

pe tot frontul, mai ales în aripa dreaptă. Brigada colonelului Sturdza dă conținut înapoi”...

24 XII 1916: „Cea mai urâtă zi din cursul campaniei și poate din viață chiar! Colonelul Sturdza s-a retras fără cauze aparente, precipitat și fără a mă preveni la timp, astfel că a lăsat un gol între el și generalul Grigorescu. Austro-germanii, după cum era și firesc, au profitat. Patrurile lor sunt deja la Pralea. Dacă nu parez repede lovitura, linia Troțușului este amenințată foarte serios. Am dispus să meargă la Pralea Divizia a I-a și prima Brigadă a Diviziei a 7-a, Brigada a 2-a va urma mâine.”

27 XII 1916: „Colonelul Sturdza este supărat că judec sever retragerea lui... Am scris generalului Prezan să mi-l ia din Armată. Nu am ce face cu astfel de înfumurați care, cu toate că au unele calități, sunt mai mult o încurcătură decât un ajutor. Prin noua ordine de bătaie, acest tactician *suis generis* este numit comandant de divizie. Sper să mă curăț de el.”

24 I 1917: „Am venit înainte de ora 11 la Târgu Frumos. Când am trecut în cancelaria unde era regele și adjuncții, maiorul Ressel, generalul Aslan și generalul Pretorian, mi s-a spus că de la Corpul II de Armată, generalul Văitoianu comunică de pe front, că colonelul Sturdza, care trebuia să părăsească frontul și să meargă în interior, a venit de la aripa dreaptă a Armatei la aripa stângă să vadă Brigada de Grăniceri și că acolo ar fi dispărut cu locotenentul Wachmann. S-a găsit cadavrul ordonanței lui Sturdza, omorât de cine? Ce s-a întâmplat?”

27 I 1917: „Disparațiia colonelului Sturdza devine tot mai enigmatică. Generalul Văitoianu este convins că a trecut la inamic! Să fie așa?”

29 I 1917: „Oribil... Colonelul Sturdza a trecut la inamic! Astăzi au fost prinși mai mulți soldați de ai noștri prizonieri trimiși de Sturdza cu manifeste prin care înseamnă trupele să treacă la dușman.

Locotenent-colonelul Crăiniceanu, comandantul Regimentului 25 Infanterie, a fost arestat pentru că a avut o întrevedere cu Sturdza între linii

și s-a înapoiat cu un sul de manifeste!

30 I 1917: „Am venit la Cotofănești; am interogat mai mulți din soldații care au adus manifestele lui Sturdza. Mi-au descris primirea ce s-a făcut acestuia la Soveja de către ofițerii dușmani. Apoi cuvântarea ce a ținut soldaților noștri, alegând vreo 40 dintre ei pentru a veni cu manifeste în liniile noastre”.

30 I 1917: „Am fost seara la Onești și am interogat pe locotenent-colonelul Crăiniceanu. Un adevărat inconștient. S-a încurcat în răspunsurile sale și când a văzut că nu mai poate să-și justifice pasul nenorocit ce a făcut, a căutat să mă înduioșeze spunând că a fost o copilărie necugetată din partea lui și că eu aș putea, dacă aș voi, să-l scap, nedând nici o urmărire afacerii!... Faptul este cert. A știut de plecarea lui Sturdza în ajunul dezertării și era convenit a se întâlni în ziua de 29. S-a dus la întâlnire și s-a întors cu manifestele.”

5 II 1917: „Am scris generalului Crăiniceanu^{7***} prin generalul Mărdărescu să vie la Bacău spre a vorbi cu el despre afacerea fiului său. Cred că s-ar putea rezolva chestiunea foarte simplu, dacă nenorocitul și-ar aplica singur pedeapsa de care sigur nu poate să scape. La aceasta nu-l poate hotărî decât părintele lui. Dar aveam de a face cu Crăiniceanu. Mi-a răspuns că între patrie și fiul său nu ezită a-și face datoria față de patrie. Și de aceea nu poate veni.”

Tot la data de 5 februarie 1917, generalul Averescu a înaintat regelui Ferdinand un raport detaliat cu privire la actul de trădare al colonelului Sturdza prin conținutul căruia prezintă principalele constatări și concluzii rezultate în urma cercetărilor personale.

Trecerea colonelului Sturdza la dușman a generat o stare de stupefacție generală la nivelul întregii societăți. Majoritatea liderilor politici aflați la Iași nu credea că fiul lui Mitiță Sturdza putea să treacă la inamic, să dezerteze ca orice simplu ostaș. Din păcate, trădarea a fost confirmată, mai ales că la ordonanța ucisă, caporalul Marin Năstase, se găsiseră și docu-

Între dragostea de Țară și trădarea Țării (I)

mente care arătau că acțiunea fusese îndelung gândită și pregătită. Jurnalul lui Alexandru Sturdza, care se găsea în una din cele două valize de lângă corpul neînsuflețit al ordonantei, a ajuns pe masa regelui Ferdinand și este lesne de înțeles reacția pe care a avut-o suveranul la citirea aprecierilor făcute de colonelul trădător la adresa sa.

În amintirile sale, regina Maria a redat starea sufletească a suveranului. „Azi dimineată”, nota regina la 12 februarie 1917, „a venit la mine Nando. Era galben la față și mi-a adus o veste grozavă: colonelul Alexandru Sturdza (fiul bătrânului Dimitrie Sturdza, șeful Partidului Național Liberal în timpul domniei unchiului), care de câteva zile dispăruse în chip misterios, ar fi fost un trădător de cea mai mizerabilă speță. Crăiniceanu, fiul generalului, a fost prins cu buzunarele pline de manifeste iscălite de colonelul Sturdza prin care se îndemna armata să se predea inamicului și să se unească cu prizonierii români de partea cealaltă pentru a goni pe ruși din țară. Nando a fost aproape doborât de această veste și nu este de mirare. Totuși nu știu de ce nu-mi pot închipui că Sturdza a putut păta astfel numele tatălui său”⁸.

În ce privește atitudinea militarilor români este de subliniat faptul că nimeni nu a dat curs invitației făcute de colonelul Alexandru Sturdza, ci, dimpotrivă, comandanții de la diferite eșaloane au luat atitudine fermă pentru a-și convinge subordonații că dragostea de țară este mai presus de orice sentiment. În acest sens, generalul Eremia Grigorescu a emis, în calitatea de comandant al Corpului IV Armată, un impresionant ordin pe care-l redăm după traducerea în limba germană, consemnat în cartea „Cazul fostului colonel Alexandru Sturdza – un episod din Războiul Mondial 1914-1918 pe frontul român”, scrisă de un martor ocular al evenimentelor, baronul Valeriu Kapri, fost maior în cavaleria armatei austro-ungare:

„Ordinul Comandantului Corpului 4 Armată, Generalul Grigorescu (după traducere din limba germană)

Soldați!

O parte din voi stă de aproape 6 luni sub ordinele mele, o altă parte de un timp mai scurt; totuși fiecare din voi v-ați convins că am luat parte împreună cu voi și la bucuriile voastre, cât și la zilele voastre grele și pline de griji, și că totdeauna v-am spus adevărul.

Ați fost deprinși prin ordinele zilnice ce vi le-am dat și care le-am adus la cunoștința voastră, că lumea întreagă a admirat capacitatea voastră și ați fost deprinși de a auzi dela mine numai știri bune și îmbucurătoare.

Astăzi însă trebuie cu sufletul îndurerat să vă spun despre o faptă murdară, care a fost comisă de către unul care până-n ziua de 24 Ianuarie a stat în mijlocul vostru, lipsit de rușine, și care, sub frumoasa uniformă românească, a ascuns un suflet străin și murdar.

E vorba de un trădător, de fostul Colonel A. D. Sturdza.

Născut și crescut pe pământul românesc, cu avere, renume și îmbogățit prin sudoarea muncii voastre, a găsit de cale, tocmai acum, când scumpa noastră țară se află în pericol, să calce jurământul dat Regelui, drapelului și patriei, și să treacă în rândurile inamicului.

Fapta fostului Colonel Sturdza este o crimă, comisă de un om fără minte, de un nebun.

Acest criminal însă nu se mulțumește să se vândă, nu se mulțumește să trădeze planul nostru de război inamicului, ci intenționează ceva mult mai mult: voiește, din soldații noștri ce se găsesc prizonieri la inamic și din dezertori, să formeze o nouă armată, și cu aceasta să lupte contra voastră și astfel să stropească cu sângele frățesc pământul nostru românesc.

Voiește din lupta frățescă să aducă inamicului victorie. Victorie pentru Germani, pentru Unguri, pentru Bulgari și pentru Turci, inamicii noștri de astăzi, inamici de secol.

În rățacirea lui, fostul Colonel Sturdza caută pe pământul nostru și prin manifeste aruncate din aeroplane, să vă sfătuiască ca să-l urmați; el vrea

să vă miște la asemenea pas, să faceți la fel cu el acest mișelesc fapt, cu credința că, cu cât mai mulți vor face, cu atâta mai bine pentru el.

El vă cheamă ca să luptați alături de inamic și vă făgăduiește cerul și pământul.

Bravi soldați! Nu vă lăsați amăgiți de vorbele unui criminal și trădător de țară. Nu uitați că ați jurat credință Majestății Sale Regelui, țării și drapelului.

Fiți și rămâneți credincioși jurământului vostru!

Făgăduelile care vi le face acest criminal, nu pot fi împlinite. Puternicii noștri aliați, Rusia, Franța, Anglia, Italia, Belgia, Serbia, Muntenegru și noi, luptăm pentru dreptatea și libertatea popoarelor.

Germanii, Ungurii, Bulgarii și Turcii luptă numai să ne stăpânească și să ne înjosească.

România nu poate trăi lângă acei cari îi sunt dușmani de secol. Noi nu putem lupta niciodată alături de acei cari în țara noastră au făcut lucrurile cele mai îngrozitoare și iarăși nu putem lăsa nepedepsiți pe inamicii noștri, care au pustiit o parte din țara noastră, ne-au smuls pământul din mâna plugarului, ne-au ucis vitele și necinstit casele noastre.

Bravii mei soldați! Nu credeți unei făgădueli pe care vă face un trădător și un criminal, cum e fostul Colonel Sturdza.

Pentru el și toți de felul lui, cari au căzut sau vor cădea în această ispită, chiar spânzurațoarea – pe lângă rușinea lumei și blestemul unei întregi națiuni – va fi prea mică.

Acela care trece de partea inamicului, pierde dreptul de a trăi pe pământul sfânt al țării sale, atât el, cât și familia lui.

Fiți la înălțimea credinței ce întotdeauna am pus-o în voi.

Ascultați cuvântul meu, care până acum v-a dus numai la glorie și onoare.

Cu credința în Dumnezeu și în puterea voastră, înlăturați gândurile necurate, cari vor să se apropie de voi.

Ridicați sus fruntea cu

Între dragostea de Țară și trădarea Țării (I)

conștiința curată și faceți ca până acum un zid cu pieptul vostru la frontiera țării. Răspundeți totuși îndemnurilor nerușinate, care vin dela un trădător și un vândut, cu arma și tun, cu care ați cioplit numele vostru în stâncile Carpaților și dovediți inamicilor voștri că bravura și cinstea voastră sunt lucruri ce nu se pot preocupeti.

Comandantul Corp. 4 Armată
General Grigorescu

Bibliografie selectivă:

Petre Otu, Maria Georgescu, *Radiografia unei trădări – cazul colonelului Alexandru D. Sturdza*, Editura Militară, București, 2011;

Paul Ștefănescu, *Enigme ale istoriei române*, Editura Vestfala, București, 2011;

Vitralii – lumini și umbre, anul II, nr. 6, martie 2011;

Baron Valeriu Kapri, *Cazul fostului colonel Alexandru Sturdza, un episod din Războiul Mondial 1914-1918*, Tip. Soc. pe acțiuni Adolf Sonnenfeld, Oradea, 1926;

România 100, Băcăuani în Marele Război și la Marea Unire, proiect al Asociației Unilimited Connections, Bacău, 2018.

1 Dr. Aurel V. David, *Vitralii, umbre și lumini*, anul II (nr. 6)/martie 2011, pag. 19;

2 Ibidem, pag. 20;

3 Ibidem, pag. 21;

4 A participat în anul 1919, având gradul de general, la campania împotriva armatelor sovieto-maghiare ale lui Bela Kun. Pentru o scurtă perioadă a îndeplinit și funcția de comandant militar al Budapestei;

5 Dr. Aurel V. David, *Idem*, pag. 21;

* În perioada neutralității României (1914-1916), a avut loc o puternică luptă între cele două tabere adverse pentru atragerea de partea lor, în schimbul unor sume considerabile, a cât mai multor personalități. În acest context, autoritățile de la București au anunțat descoperirea unui astfel de recrutor german numit Gunther, pe lista cărui se aflau, printre alții, Constantin Mille (ziarele „Adevărul” și „Dimi-

neața”), Ioan Slavici (ziarul „Minerva”), Tudor Arghezi, Gala Galaction, Mateiu Caragiale, dar și șeful Marelui Stat Major, generalul Vasile Zottu.

** Locotenent-colonelul Constantin Crăiniceanu (1875-1917), fiu al generalului Grigore Crăiniceanu și al surorii generalului Constantin Prezan. Elev al Școlii de ofițeri în anii 1894-1896, a devenit sublocotenent la 1 iulie 1896. Succesiv, a obținut gradele militare de locotenent, căpitan, maior și locotenent-colonel la 1 aprilie 1916. Ofițer de cavalerie, încadrat înainte de război la Statul Major General; la 1 aprilie 1914 a fost numit atașat militar la Atena, unde a rămas până la intrarea României în război. După mobilizare, a fost numit comandant al Regimentului 25 Vânători.

6 Petre Otu, Maria Georgescu, *Radiografia unei trădări, cazul colonelului Alexandru D. Sturdza*, Editura Militară, București, 2011, pag. 5;

7 *** Grigore Crăiniceanu (1852-1935), general de divizie (1909), inspector general al geniului (1904-1909), șef al Marelui Stat Major (1907-1909), ministru de război (1909-1910), comandant al corpului II Armată, comandant al Armatei a II-a. Ulterior a fost numit inspector general de armată.

27 Ianuarie 1917

Chemare

Eu, colonelul Alexandru D. Sturdza, cu care v-ați luptat cot la cot, vă trimit următoarea vorbă:

În fruntea noastră vreau să fac o oștire nouă, bine înzestrată cu mașinile războiului și bine condusă de șefi inimoși. Cu ea vreau să scăpăm tot ce am pierdut, să alungăm din țară pe jefuitorul rus și să facem ca mai repede să ne reîntoarcem la vetrele noastre. Ne vor ajuta la aceasta cei două sute de prizonieri români, pe care îi vom scăpa.

Repede trebuie să vă hotărâți, căci iată cum stăm acum:

Țara noastră și oștirea a răătăcit sub conducerea nepricepută a unor

capete slabe, două treimi din teritoriul ei s-a pierdut. Cealaltă treime este prădată de ruși; ei își bat joc de ofițerii și soldații și de sârmanii locuitori; ei necinstesc nepedeșiți femeile noastre; ei ne răpesc ultimele vite pe care le avem și ne-au împiedicat să lucrăm pământul. Averea țării s-a risipit și înstreinat; dacă nu ne hotărâm de pe acum, vom muri de foame cu copii și nepoți. Ni se pregătește pribegia în străinătatea neagră; este vorba ca armata noastră să treacă Prutul, ca guvernul să fugă rușinos la Cherson, în Rusia, iar celor bogăți să li se înlesnească așezarea în orașe depărtate rusești, robiți de legi asupritoare.

Ați fost amăgiți de cei mari prin cuvinte înșelătoare despre un ideal național; ați văzut cum acest ideal s-a prăbușit din cauza ușurinței și ticăloșiei lor. Treziți-vă și nu mai credeți minciunile ce vi le spun. Victoria rușilor nu vă va scăpa, căci ea nu va putea fi. Disprețuiți pe acei ce se încapățânează a lega soarta noastră de armate străine, căci nicăieri nu reușesc să fie învingătoare. Mai bine mergem cu cei puțini, dar vrednici, cinstiți și tari.

Lepădați-vă de acei ce v-au înșelat amarnic. Ați jurat credință Țării, iar nu unor netrebnici care vă conduc la pieire.

Dacă aveți încredere în brațul nostru, în mintea și sfatul meu, veniți îndată la mine. Vă aștept în munții Vrancei. Veți căpăta semne de la mine. Voi elibera pe prizonierii noștri. Totul este pregătit. Cu ei vom forma o oaste nouă și, cu autorul lui Dumnezeu, vitejească, cu care vom recuceri ce s-a pierdut, vom reîntregi ce s-a stricat și vom da afară pe netrebnicii care ne-au adus în starea de azi.

Treceți fără întârziere cu arme cu tot spre mine, să scăpăm România. Dumnezeu va binecuvânta fapta voastră.

Colonel A. D. Sturdza

8 Maria, Regina României *Povestea vieții mele*, vol. III, traducere din limba engleză de Mărgărita Miller Verghi, Editura Eminescu, București, 1991, pag. 160.

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (I)

Motto:

„Există o coerență imanentă a operei eminesciene care răzbate și adună obsesiv toate temele majore, toate schițele de explicație, toate opțiunile metafizice, toate proiectele de soluție, într-un spectru problematic inconfundabil. Lepădând orice fel de prejudecată, ni se impune cu toată evidența adevărul că opera lui Eminescu revelează deplin un eidos numai al său, un tot esențial de idei, teme și structuri care-i constituie osatura filosofică, acel spațiu natural de trecere – uneori schițat numai, dar real – către o structură teoretică invariantă (constantă) a sa și numai a sa”.

(Tudor Ghideanu)

Filosoful ieșean Tudor Ghideanu, spirit profund, spontan și predispus la polemică, s-a născut la 30 martie 1938, în localitatea Cordun din județul Neamț. A urmat clasele școlare primare în această localitate, iar studiile gimnaziale la Roman. Tot la Roman frecventează cursurile școlare medii, la Liceul „Roman-Vodă”. Studiile superioare le parcurge la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. În anul 1963 devine absolvent al Facultății de Filosofie, ca șef de promoție, și își începe cariera de cadru didactic în această prestigioasă instituție. În anul 1972 susține doctoratul în filosofie cu teza „Curentul fenomenologic în filosofia franceză contemporană”. Se specializează ca profesor de „Istoria filosofiei contemporane” și de „Istoria filosofiei românești”. Pe plan publicistic a elaborat multiple articole și studii în revistele de cultură. În 1983 a participat la Congresul de filosofie de la Jena.

S-a dovedit foarte prezent și sub aspect editorial. Dintre lucrările editate amintesc doar câteva: „Percepție și morală în fenomenologia franceză”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979; „Conștiința filosofică de la Husserl la Teilhard de Chardin”, Ed. Junimea, Iași, 1981; „Anamnesis sau Treptele aducerii aminte”, Ed. Junimea, Iași, 1987; „Temeiuri critice ale creației”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988; „Odysseea conștiinței filosofice

moderne”, vol. I – de la Kant la Nietzsche, Ed. Junimea, Iași, 2000; „Odysseea conștiinței filosofice contemporane”, vol. II – de la Pragmatism la Husserl (Fenomenologie), Ed. Junimea, Iași, 2000; „Odysseea conștiinței filosofice contemporane”, vol. III – de la Heidegger la Postmodernism, Ed. Junimea, Iași, 2000.

Ca titular al cursului de „Istoria filosofiei românești”, dar și ca iubitor de literatură, Tudor Ghideanu, în mod firesc, s-a aplecat și asupra creației eminesciene. Dar n-a făcut-o doar de pe poziția profesorului universitar, ci și cu dăruirea unui om pasionat. Era foarte prezent în presa de specialitate cu articole și studii care produceau ecou, în acest domeniu. Fiindu-i student, între anii 1976-1980, îmi amintesc de emoția cu care așteptam să vină profesorul și să ne vorbească despre filosofia lui Eminescu. Ulterior am aflat că filosoful ieșean Tudor Ghideanu a fost cooptat în colectivul desemnat de către „Institutul de Filosofie” al Academiei Române, pentru a redacta cea de-a doua ediție a tratatului de „Istoria filosofiei românești”. Și că, în primul volum al acestui proiect, T. Ghideanu a contribuit cu un studiu remarcabil intitulat „Mihai Eminescu”. („Istoria filosofiei românești”, vol. I, ediția a II-a, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1985, p. 574-618).

Capitolul „Mihai Eminescu” din „Istoria filosofiei românești” (45 de pagini, format academic), este structurat pe trei subcapitole, respectiv: 1. „Teme și idei fundamentale”; 2. „Filosofia istoriei și filosofia politică” și 3. „Filosofia culturii, filosofia artei și a limbajului”. Pentru a înțelege importanța acestui demers, trebuie să reamintim faptul că, în prima ediție a tratatului „Istoria filosofiei românești”, elaborat sub egida Institutului de Filozofie al Academiei Române, un asemenea capitol nu exista. Ceea ce reflectă faptul că celui mai curajos gânditor român din secolul al XIX-lea, poetul-filosof Mihai Eminescu, nu îi erau recunoscute, în nici un chip, performanțele profund spirituale. El trebuia să rămână doar poet, pentru că așa îl consacrase tradiția eminescolo-

gică. De aceea Tudor Ghideanu, prin investigația sa, permisă de noul context social-politic, face un act de mare reparație culturală, deschizând noi perspective atât eminescologiei, cât și spiritualității românești, în general.

În ce-l privește pe Tudor Ghideanu, textul capitolului „Mihai Eminescu”, din tratatul de „Istoria filosofiei românești”, dezvoltat, restructurat, revăzut și mult reorientat, în conformitate cu noua viziune a autorului de după decembrie 1989, va deveni, peste câteva decenii, o lucrare de sine stătătoare (Tudor Ghideanu, „Filosofia lui Eminescu”, Editura Cronica, Iași, 2014). Așa se face că întâlnim plusuri și minusuri, de interpretare, atât în textul inițial (1985), cât și în lucrarea care a urmat (2014). De aceea, va trebui să folosim ambele surse, pentru a nu jigni nici memoria lui Eminescu, dar și pentru a evidenția meritele de înțelegere ale lui Tudor Ghideanu, cu privire la filosofia poetului-cugetător.

Lucrarea „Filosofia lui Eminescu” este organizată pe cinci părți, astfel: 1. „Deschidere a deschisului”; 2. „Stea singurătății. Singurătatea sfințeniei”; 3. „Răul Ontologic și Logosul”; 4. „Teoreticul sociologic-economic”; 5. „O închidere care se deschide”.

1. Calea către metafizică

Prima parte a lucrării „Filosofia lui Eminescu” debutează cu un capitol intitulat „Calea către metafizică”. Aici, autorul vorbește introductiv, mai întâi, despre valoarea creației eminesciene, în general. Sunt gânduri pe care profesorul Tudor Ghideanu le-a rostit cu pasiune în fața studenților săi, gânduri care au fost scrise și în tratatul de „Istoria filosofiei românești” și care sunt scrise, cu aceeași pasiune, și în această carte.

În primul rând, intenția profesorului Ghideanu este aceea de a pune în evidență integralitatea creației eminesciene. „Este un adevăr unanim împărtășit astăzi că Eminescu a fost original, genial, nu doar în poezia sa, ci și în celelalte componente ale extraordinarei sale opere. El s-a identificat

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (I)

valoric-exponențial cu însăși perenitatea neamului nostru, mărturie stând *rotunjimea, monumentalitatea integratoare a operei sale*” (Mihai Eminescu, în „*Istoria filosofiei românești*”, vol. I, Ediția a II-a, Editura Academiei R. S. R., București, 1985, p. 574). Chiar dacă acest adevăr nu este tocmai „unanim” acceptat, el își are valoarea sa în conștiința românilor. „Eminescu este infinitul adevărat de simțire și de gând al întregului neam românesc. El este o valoare culturală absolută către care îndreptăm ierarhiile noastre de adevăr, de bine și de frumos, la întâlnirea căreia ne înveșmântăm în mantia unei totale primeniri. Aceasta pentru că Eminescu s-a identificat valoric-exponențial cu însăși perenitatea de ființare a poporului românesc, mărturie stându-i rotunjimea, monumentalitatea integratoare, lipsită de fisuri, a operei ca viață și a vieții sale ca operă” („*Filosofia lui Eminescu*”, p. 9).

Argumentele lui Tudor Ghideanu, în sprijinul afirmațiilor anterioare, sunt imbatabile: „Imensa flacăra creatoare a lui Eminescu a sintetizat, în chip unic în cultura noastră: inegalabilul poetic, adâncimea gândului, intuirea realului și sinceritatea responsabilă... Faptul însuși a fost posibil pentru că, în Eminescu au fuzionat, ca în nimeni altul: integralitatea creației populare, totalitatea ființei istorice românești, filosofia timpurilor și unicitatea genială a simțirii poetice” (*Idem*, p. 10).

Asemenea altor eminescologi, din ultimele decenii, Tudor Ghideanu își manifestă dezacordul față de metoda detectării izvoarelor străine în analiza operei eminesciene. „Față de Eminescu, metodologia cea mai des utilizată a fost aceea a detectării izvoarelor străine, a urmării unei filiații «necesare» din alții și cu alții, iar uneori și mai rău, de a reduce întregul gândirii eminesciene la acestea. Meritele incontestabile ale metodei filiației au fost de cele mai multe ori contrabalansate de concluzii unilaterale sau chiar absurde, sintetizate de afirmația generică «Eminescu n-a fost un filosof!» (G. Călinescu)” (*Idem*, p. 10). Care au fost consecințele unor aseme-

nea modalități de abordare? „Tot ceea ce au putut admite unii interpreți a fost doar justapunerea eclectică de teme și structuri sau filosofeme, preluate din alte concepții, de la Vedanta și până la Schopenhauer. Alții, cu asemănătoare șanse metodologice, s-au situat la antipodi, anume de a surprinde numai în fragmentele manuscriselor o «lume». Alții, mai rău, au redus totul la cugetarea implicită a poeziei și prozei eminesciene, ignorând deliberat filosofia explicită, fie că este vorba despre metafizica monistă a unor texte teoretice, fie că este vorba despre gândirea social-politică, în care geniul nostru național a elaborat, cu întreagă responsabilitate istorică și patriotică, teorii originale de universală valoare cognitivă și interpretativă” (*Idem*, p. 10).

Acum, să vedem cum gândeste profesorul Ghideanu remediarea situației: „Viciul esențial al acestor judecăți de valoare constă în faptul de a eluda întregul operei eminesciene, singurul care poate avea valoare semnificativă în deslușirea și prețuirea adecvată a părților și nivelelor. Totodată, ele mai păcătuiesc fundamental prin neluarea în seamă a teoreticului din opera lui Eminescu și, mai ales, a intenției pregnante a poetului de a-și elabora viziunea teoretică asupra lumii, asupra societății, asupra istoriei patriei. Căci, la urma urmei despre aceasta și este vorba: despre constituirea conștientă a filosofiei proprii, a viziunii capabile să deznoade, în mod personal, marile probleme ale ontologiei, epistemologiei, culturii, limbii, istoriei, religiei” (*Idem*, p. 10). Toate sunt obiective ale investigației lui Tudor Ghideanu. Cert este că profesorul ieșean are următoarea convingere: „Lepădând orice fel de prejudecată, ni se impune cu toată evidența adevărul că opera lui Eminescu realizează deplin un eidos numai al său, un tot esențial de idei, teme și structuri care-i constituie osatura filosofică, acel spațiu natural de trecere – uneori schițat numai, dar real – către o structură teoretică invariantă (constantă) a sa și numai a sa” (*Idem*, p. 10-11).

Nu trebuie să credem că Tudor Ghideanu respinge orice influență asupra creației eminesciene. Dimpo-

trivă, autorul nuanțează pornind de la realitate. „Ceea ce înseamnă că, în pluralul erudiției filosofice eminesciene vom putea găsi, deopotrivă, înțelepciune veche indiană (Kalidasa, budismul, Vedele etc.), înțelepciune presocratică și platoniciană, misticism creștin medieval, criticism, hegelianism etc. Dar, ca o exigență permanentă, rămâne încă de surprins eidos-ul, esențialitatea originală a cugetării eminesciene, care va fi de căutat, desigur, nu în aria diversității eclectice, ci în acea unică forță sintetizatoare care consacră gestul metafizic eminescian, dominantă vieții sale de creație teoretică” (*Idem*, p. 11). În același sens, autorul adaugă: „Desigur, pot și trebuie să fie admise, la Eminescu, influențe kantiene și schopenhaueriene, după cum se pot admite influențe indice, rousseauiste, dar reduționismul identificării «surselor» - care neglijează ceea ce Călinescu numea metodologia «identității» - s-a înfundat în contradicția de principiu, de a nu putea explica (decât ilogic) fuziunea dintre o «metafizică pesimistă și nihilistă (schopenhaeriană)» și vitalitatea optimistă a încrederii lui Eminescu în progresul real al umanității și al patriei” (*Idem*, p. 11).

Tudor Ghideanu a intuit, a avut curajul să caute, apoi a descoperit că, la Eminescu, filosofia este peste tot, atât în creația poetică, precum și în creația teoretică. Astfel că, având în vedere și opinia lui Mihai Ciurdariu, el declară: „Împotriva nerealizării sale academice, cu titluri și diplome, Eminescu a intenționat încheierea unui sistem propriu de gândire, distinct, cu adevărat, atât de eclecticismul maiorescian, cât și de materialismul lui Vasile Conta” (*Idem*, p. 12). Autorul aduce și lămuriri suplimentare: „Dacă influența lui Kant și Schopenhauer asupra lui Eminescu nu poate fi contestată, se va vedea că ea ține de nivelul unei lecturi din copilăria filosofică și că sub raport strict metafizic, Eminescu face parte dintr-o familie spirituală care îi adună împreună pe Aristotel, Bruno și Schelling, pe fondul problematic al școlii romantice literare germane, cu frații Schlegel, Novalis și Tieck” (*Idem*, p. 12). ▶

p. 12). Nu sunt uitate nici achizițiile din domeniul științelor, fizică, matematică, biologie, pe care Eminescu le cunoștea și de care se folosea pentru a-și justifica propriile sale viziuni.

Pe scurt, profesorul Ghi-deanu propune o metodologie a coerenței, prin care să „surprindă eidetic invariantul, propriul cugetării eminesciene, atât în sfera implicită a creației poetice, dar în primul rând, în sfera explicită a explicației teoretice” (*Idem*, p. 12). Pentru aceasta, autorul se preocupă să clarifice chestiunea privind stilul de a filozofa al lui Eminescu, despre care crede că nu coincide cu interogația filosofiei tradiționale și, tocmai de aceea, poate aduce lămuriri suplimentare asupra metafizicii poetului-cugetător. Interesantă este și ierarhia susținută cu privire la nivelele eminesciene de gândire. „Căci, este cu totul fără rost a ne îndoii că, din punctul de vedere al judecății istorico-filosofice, trebuie să distingem, la Eminescu, două nivele ale gândului, pe care le găsim în istoria culturii noastre și la un Dimitrie Cantemir: gânduri-instrument și gânduri-sens. Ceea ce înseamnă că nu toate valorile cugetării eminesciene stau pe același plan al importanței, ci, se manifestă în ele, în chip hotărât, o unitate ierarhic-funcțională în care, ca într-un superb Argument, se edifică, într-o deplină coerență semnificativă: nivelul unei metafizici generale, nivelul filosofiei istoriei și a cugetării populare, nivelul filosofiei culturii și religiei, al filosofiei limbii și creației artistice și, în sfârșit, nivelul filosofiei politice” (*Idem*, p. 13). Acestea sunt aliniamentele întregii cercetări eminescologice pe care a întreprins-o universitarul ieșean. Rezultatele le vom afla pe parcurs.

Ștefan MUNTEANU

Încă o ediție test

La început de cireșar, Bacăul a devenit iar un punct de atracție – și nu doar pentru oamenii de cultură –, cea de a treia ediție a *Reuniunilor Culturale Alexandriada* antrenând, deopotrivă, scriitori, actori, muzicieni, muzeografi, gazetari, dar și un public avid de cunoaștere, format îndeosebi din elevi și studenți.

Suita activităților a debutat cu antrenantul spectacol de teatru *Vârciorova. Carantină* de Matei Millo și Vasile Alecsandri, regizat de Alexandru Dabija, cel ce l-a gândit ca „o aprofundare a vodevilului, o formă de distracție populară, mult mai onestă și cinstită decât show-ul de televiziune”, dar care, în interpretarea actorilor Teatrului Municipal Bacovia, ca și acestea, s-a transformat pe parcurs într-o „proscie mare cu cântece răgușite și coruri zbierate” și în vulgare scene cu conotație sexuală, ce i-au determi-

nat pe unii să părăsească sala cu mult înainte de final.

Mai aproape de spiritul Bardului au fost elevii băcăuani și cei din Republica Moldova, care, împreună cu studenții de la Universitatea „V. Alecsandri”, au prezentat câteva reușite momente „De la Miorița, la Andrii Popa”. Li s-au alăturat participanții la simpozionul cu tema „Vasile Alecsandri – polimorfismul vieții și operei”, găzduit de Biblioteca Universității băcăuane, printre cei „minimum cinci raportori”, înscriși cu această formulă în program, numărându-se, alături de Dumitru Brăneanu și Ioan Dănilă, amfitrionii reuniunii, criticii literari Liviu Chiscop, Grigore Codrescu, Petre Isachi, Adrian Dinu Rachieru și Ioan Holban, îngrijitorul de ediții Mircea Coloșenco, criticul de teatru Carmen Mihalache, poeții Petruș Andrei, Elena Bostan și Cecilia Moldovan, prozatoarea Doina Cernica, profesoara Elena Simionescu, epigramistul Vasile Larco și publicistul Florentin Popescu.

Laureații actualei ediții sunt Alex Ștefănescu (Premiul Opera Omnia), Adi Cristi (poezie), Dan Perșa (proză), Adrian Dinu Rachieru (critică) și Flavius Lucăcel (teatru), cu diplome, medalii și premii speciale mai fiind răsplățiți Doina Cernica, Vasile Proca, Mara Paraschiv și Constantin Th. Ciobanu, revistele *Convorbiri literare*, *Bucureștii literar și artistic* și *13 Plus*, Liceul „Vasile Alecsandri” din Chișinău.

Centenar Paul Borcea

N. 10 iulie 1919, în Piatra Neamț - m. 23 septembrie 1992, la Iași. **Profesor universitar, botanist, zoolog, entomolog-malariolog, publicist.** Primii ani ai copilăriei îi petrece în pitoreasca așezare nemțeană, alături de părinții Ecaterina, casnică, și Panait Borcea, economist, dar cursurile școlii primare le începe la Buzău (1926-1930), unde tatăl său conducea, în calitate de director, Sucursala Băncii Naționale. La 11 ani rămâne însă orfan și e luat în îngrijire de familia unchiului, renumitul zoolog și profesor universitar Ioan Borcea, locuind alternativ la Bacău și Racova, unde își continuă și studiile gimnaziale. Sprijinit de acesta, în 1934 ajunge la Iași, unde devine, grație rezultatelor la învățătură, bursier al Liceului Internat (1934-1938) și are șansa să fie îndrumat de o pleiadă de profesori renumiți, așa cum au fost Theodor Bădărău, Mihai Carp, Ioan Lupu, August Scriban ș.a. Îndrăgind încă de mic natura, în mijlocul căreia se simțea în largul său, dar și fascinat de îndeletnicirea distinsului mentor, după absolvire se îndreaptă spre Facultatea de Științe a Universității Mihăilene (1938-1945), dovedind și aici că nu se teme de muncă și obținând rezultate de excepție, care au condus atât la amânarea serviciului militar, în 1940, cât și la încadrarea ca preparator, de la 1 ianuarie 1943, în postul rămas vacant în cadrul Laboratorului de Fiziologie Vegetală. După obținerea licenței, în 1945, cu *Magna cum laude*, a urcat toate treptele ierarhiei didactice, la 20 iunie 1946 fiind numit în postul de asistent (șef de cultură la Grădina Botanică), de pe lângă Facultatea de Științe a Universității „Cuza Vodă”, apoi, în funcție și de toanele diriguiților comuniști, în cele de lector (1954), conferențiar (1958) și profesor universitar (1963), la Iași, Constanța și București. În cei 35 de ani scurși de la absolvire și până la pensionare a avut, astfel, și alte atribuții, la 23 decembrie 1947 fiind numit suplinitor la catedra de Științe Naturale de la Seminarul „Veniamin Costachi”, la 22 mai 1948 a fost trimis ca entomolog la Stațiunea de Malarie din cadrul Serviciului Sanitar al județului Covurlui, în ianuarie 1949 a revenit la Iași, pe același post, la Stațiunea de Malarie de pe lângă Institutul de Igienă și Sănătate Publică, iar din 19 aprilie 1949, la secția Malarie și parazitologie, unde va lucra până la 30 aprilie

1951. Pe 6 decembrie 1949 e încadrat în postul de asistent la Laboratorul de Zoologia Nevertebratelor al Facultății de Științe Naturale, iar în ziua de 11 februarie 1960 e numit în postul de conferențiar titular provizoriu la Catedra de Zoologie a Facultății de Științe Naturale-Geografie. Un an mai târziu a fost numit director al Stațiunii Zoologice Marine „Prof. Ioan Borcea” de la Agigea și, concomitent, începând cu 5 august 1961, a fost delegat ca director al Institutului Pedagogic de 3 ani din Constanța. Numit inițial profesor suplinitor, la 1 octombrie 1963 devine profesor titular la disciplina Zoologie din cadrul Catedrei de Științe naturale și cunoștințe agricole și apoi rector, desfășurând în ambele instituții o bogată și susținută activitate științifică și de cercetare, axată îndeosebi pe studii de sistematică și fiziologie a insectelor, de fenologie și zoogeografie. Valorificând experiența de malariolog din Moldova, a continuat și aici să studieze evoluția fânțarilor transmisători de malarie, găsind metode noi de combatere a acestora și făcându-le cunoscute în *Analele științifice* ale Universității „Al. I. Cuza” și în paginile publicațiilor de specialitate. Preocupat cu preponderență de insecte, a studiat Homopterele și Heteropterele întâlnite în arealul românesc, descriind peste 50 de varietăți și specii de Coreidae, Diptere și Mallophage. Pe lângă fauna și flora marină studiată la Agigea, în Dobrogea a fost atras și de cunoașterea lumii animale, sens în care a colectat și examinat mai multe animale și păsări exotice, de la cameleoni și papagali la maimuțe, cu care a constituit primul Laborator de cercetare a psihologiei animale din cadrul Institutului Pedagogic din Constanța. Dedicându-se în exclusivitate învățământului, la 20 noiembrie 1963 a fost eliberat, la cerere, din funcția de director al Stațiunii Zoologice, iar la 30 septembrie 1970 și din cea de rector al Institutului Pedagogic, de la 1 octombrie transferându-se, inclusiv cu Laboratorul de cercetare, la Universitatea București, unde va activa ca profesor titular cu sarcini de cercetare științifică. Cum visul său a fost acela de a pune bazele unui parc zoologic, scop în care se documentase direct la parcurile zoologice din Berlin, Dresda, Hamburg, Paris, Praga și Varșovia, după doar trei ani petrecuți în Capitală revine la Iași, unde Universitatea

îl sprijină într-o primă fază, aprobând înființarea unui Vivarium în Parcul Expoziției din Copou. Oficialitățile n-au agreat însă această variantă, astfel că micul parc zoologic a primit un perimetru insuficient pentru necesitățile animalelor, în zona Bucium, acolo unde profesorul reușise să adune câteva zeci de lupi, vulpi, mistreți, păsări, maimuțe și o pereche de struți, unică în zona Moldovei. Obligat nu de puține ori să apeleze la bugetul propriu pentru a le procura hrana, cel ce câștigase încrederea vietăților și-a văzut în cele din urmă toată strădania risipită, o parte dintre ele murind iar altele fiind trimise spre alte parcuri din țară. A continuat însă cercetările, după ieșirea la pensie, în 1981, vorbind despre viața și psihologia animalelor ascultătorilor Postului de Radio Iași, unde a susținut rubrica săptămânală *Omul și Natura* până în ultima clipă a vieții. Membru al Societății Române de Științe Naturale și Geografie, al Societății Naționale pentru Ocrotirea Naturii și al The National Geographic Society din Washington (S.U.A.), a lăsat în paginile Analelor Universității „Al. I. Cuza” și ale revistelor o suită de studii ce ar merita adunate într-o carte, între care amintim *Bionomia și economia raselor locale de „Anopheles Maculeipennis”, Contribuțiuni la fauna Odonatelor din Moldova, Contribuțiuni la fauna Odonatelor din Maramureș, Contribuții la studiul preferințelor de hrană ale diferitelor specii din grupul „Maculeipennis”, Contribuții la studiul Malefagelor, păsărilor domestice și de vânat, Malaria* ș.a. În manuscris au rămas, de asemenea, aproape 550 de documente, între cele mai valoroase numărându-se amplul *Dicționar orientativ de biologie. Taxonomie. Numiri de specii, tipuri și colectivități*, un *Dicționar german-român de termeni din domeniul biologiei și zoologiei*, un *Dicționar spaniol-român de biologie (pentru traducători)*, studiile *Acțiunea DDT în corpusculul lui Golgi, Combaterea larvelor de cărăbuși în pepiniere și plantații, Heteroptere din Moldova, Manipularea maimuțelor sălbatice și consecințele sale fiziopatologice, Metodica și tehnica cercetărilor ihtiopatologice, Păsările răpitoare din Dobrogea și situația lor actuală, Regimul alimentar ideal pentru o viață mai lungă*, o bogată corespondență. ►

Harry Bar-Shalom - 80

N. 28 august 1939, în Bacău. **Scriitor, pictor.** Este fiul familiei Fany (n. Edelstein), casnică, și Saul Șulem Abramovici, funcționar la U.R.C.M. Bacău. Copilăria și-o petrece în orașul natal, unde își desăvârșește studiile gimnaziale și liceale, urmând cursurile Școlii Nr. 1 (1945-1952) și ale Liceului Nr. 1 de Băieți (1952-1955, actualul Colegiu Național „Ferdinand I”). Timp de doi ani e student merituos al Facultății de Industrie Ușoară din cadrul Politehnicii din Iași, dar în 1958 e exmatriculat ca urmare a solicitării dreptului de a emigra în Israel. După ce, în 1961, face Alia, urmează și absolvă, în 1966, cursurile Facultății de Inginerie și Management a Technion Haiffa, B.Sc., peste alți trei ani obținând, tot aici, titlul de M.Sc. La același institut urmează apoi și studiile doctorale, finalizate în 1992, dar fără a-și mai susține teza de absolvire. Aidoma altor conaționali, luptă în armata israeliană, atât în războiul din 1967, cât și în cel din 1975, trăirile transferându-le în pagini de carte. Scriind cu ușurință în română, franceză și ebraică, publică povestiri și fragmente de roman atât în revistele literare din noua patrie, cât și din Canada, Germania, Franța și România (**Apirion, Balada, Cronica, Izvoare, Facla, Magazin, Maximum, Minimum, Mooznaim, Orient Expres, Realitatea evreiască, Revista Familiei, România, liberă în viitor, Semnalul, Terpsichore, Tribuna, Viața noastră** ș.a.), debutând cu schița **Zaitz Gezunt** în paginile publicației de limba română **Revista mea** (1962), iar editorial, în 1986, când îi apare, tot la Tel Aviv, romanul în ebraică **Muzicanții au părăsit orașul** (Editura Sifriat Poalim). Remarcat de către Ministerul Educației și Culturii din Israel, romanul a fost inclus pe lista cărților propuse în cadrul bacalaureatului de literatură, bucurându-se de o a doua ediție, în 1990, și de o traducere în limba română (Editura Ariadna '98, București, 2001). Peste aproape un deceniu revine cu volumul de proză scurtă **Cursa** (Editura Cartea Românească, București, 1995), în

care include texte aparținând perioadei românești de creație (ciclul **Povestiri de demult, Cursa, Corbul, Țara corbilor, Trenul Morții, El Conquistador, Anghelache, Ploaia**), dar și **Povestiri de departe**, scrise în noua patrie. În același an publică volumul de versuri, în limba franceză, **Les cloches d'Ein Kerem** (Editura Cristhonor, București), reeditat la Editura Papyrus (Tel Aviv, 1999), în trei limbi. Tot la Tel Aviv îi apar, în ebraică, **Ha-meroz**, traducerea schițelor și nuvelor din **Cursa** (Editura Uniunii Scriitorilor din Israel, 1999), romanele **Când o Planetă-Diamant trece deasupra morii părăsite** (Editura „Ghevanim”, 2005) și **Migrarea fluturilor** (Editura Sifriat Poalim, 2012), iar la Ghivataim, un alt roman, **Spre al șaptelea cer** (Editura Massada, 1998). Aceștia li se adaugă, în limba română, romanul **Adulter** (Editura Ariadna '98, 2001), subintitulat **Din caietele unui războinic telavivian**, în care evocă războiul cu Libanul din anii 1982-1985, volumul de schițe și nuvele **Lung e drumul până-n Orientul Apropiat** (2008, 2014), romanele **Clopotele Ierusalimului** (2012), **Soarele de după curcubeu** (2013) și **Sfârșitul migrării fluturilor** (2017), apărute la Editura Hasefer din București și volumul de versuri **O viață de om** (Editura Papyrus, 1998). A fost inclus, de asemenea, cu poezie și proză în antologiile alcătuite de George Bălăiță (**Scriitori Israelieni de Limba Română: Proză, Teatru, Eseu**, Editura Hasefer), Valeriu Stancu (**Metafore Românești din Israel**, Editura Cronica) și Marie Balbastre (**Les Presses Littéraires**), la care se alătură antologiile israeliene **Izvoare** (Asociația Scriitorilor de Limbă Română), **Continuum** (Asociația Scriitorilor de Limbă Franceză), **Aviv Ekroni** (P.E.N.), **Mooznaym** (Asociația Scriitorilor de Limbă Ebraică), **Apirion** (Publicația Scriitorilor Mediteraneeni) ș.a. Majoritatea copertelor și a ilustrațiilor le-a realizat apelând la propriile creații picturale (desene în cărbune, uleiuri și acrilice), la începutul anilor '80 remarcându-se și ca artist plastic (debut, Sala Auditoriului

Carmel, Haiffa, aprilie 1981), activând în cadrul Grupului „Kalayn” de la „Café Zaviv”, cu care a vernisat mai multe expoziții. Chiar dacă nu a obținut doctoratul în științe, s-a impus și ca specialist, atât în producție (ca inginer de asigurare a calității producției, Institutul de Standardizare Israelian, Ramat-Aviv; șef al Secției Inginerie Industrială, firma „Lime&Stone Ltd.”, Haiffa; șef al Departamentului de Asigurare a Calității Producției, uzinele I.S.C.A.R., Naharia; consilier tehnic, firma „Lime&Stone Ltd.”; director la Societatea „H. S. Engineering Ltd.”, Haiffa), cât și în învățământ (conferențiar la Institutul „Shinkar” de Inginerie Textilă - Ramat-Gan, conferențiar la Școala Națională de Handasaym - Technion Haiffa, precum și la alte câteva College-uri Tehnice). Membru al cenaclurilor „Menora”, „Pro și Contra” și al Asociației Scriitorilor Israelieni de Limba Română, Asociației Scriitorilor de Limbă Franceză, Asociației Scriitorilor de Limbă Ebraică, Uniunii Asociațiilor de Scriitori din Israel, Uniunii Scriitorilor din România, Asociației de Poezie Terpsichore (Franța) și al Asociației Internaționale P.E.N. de scriitori, a fost distins cu Premiul Fondului Tel Aviv pentru Literatură și Artă (1986) și, la Haiffa, cu Premiul Fundației „Haim și Sara Ianculovici” (1992). Hitahdut Olei Romania (HOR) și Asociația Scriitorilor Israelieni de Limba Română l-au omagiat, la rândul-le, în cadrul unor seri literare moderate de poetul Shaul Carmel, în care creația sa a fost evocată, între alții, de scriitorii Andrei Strihan și Sonia Palty. Participanții la acestea și cititorii săi fideli vor avea, în curând, șansa să citească, în limba română, volumul **Hazliu** (schițe și nuvele, predat Editurii „Familia”, Rishon le Tzion, Israel) și, în viitor, romanul la care încă lucrează, **Cum io Bulă n-am muncit în Câmpul Muncii până ce-am devenit Ministru și nici măcar atunci...**

G. Gheorghită - 75

N. 24 iulie 1944, în comuna Săucești, județul Bacău. Este fiul Elenei (n. Moise), profesoară, fostă directoare a actualului Colegiu Național „Vasile Alecsandri”, și al funcționarului Gheorghe Gheorghită, „un fanatic al purității și un Saint-Just de provincie”. A copilărit mai mult în casa bunicului Constantin Moise, fost primar al comunei, care i-a rămas în memorie, odată cu „ograda, fânarul, podul, grajdul și grădina din vale spre baltă, cu pruni, gutui, peri, sălcii, bujori, regina nopții, nuferi etc.”, percepute încă de la început ca „o mitologie”. Prima amintire este legată însă de „o șosea, de aceea ce duce de la Bacău, prin Șerbănești, până la dealul în vârful căruia se despart două drumuri: unul spre comuna Bogdan-Vodă (...), celălalt spre Săucești” și pe care va evada spre oraș, pentru a urma cursurile Școlii Nr. 1 din Bacău (1951-1957) și, apoi, pe cele ale Școlii Medii de Băieți (în prezent, Colegiul Național „Ferdinand I”), absolvit în 1962. După trei ani de studiu al limbii ruse, în liceu a optat pentru limba germană și nu atât pentru că profesor îi va fi Mișu Sachter, cunoscutul poet și dramaturg Mihail Sabin, ci pentru că fata de care se îndrăgostise în clasa a VII-a a optat pentru germană. Cu sprijinul profesorului Ioan Grigoriu avea să învețe însă și limba franceză, ambele ajutându-l ulterior să răzbată în viață și să traducă din autori precum Joachim Schlichte, Gunter Grass, Alain-Fournier, Françoise Sagan ș.a. Dacă în primii ani ai copilăriei visa să ajungă în Grecia, în liceu a descoperit lectura și, incitat că nu putea ajunge la cărțile intenzive de politrucii vremii, a început încet-încet să le sustragă din încăperile pe unde fuseseră dosite, citind în acest fel Platon, Plutarh, Călinescu, Lovinescu, Noica, Eliade, dar și „Aventurile submarinului Dox”. Fascinat de dialogurile cu tatăl său, care luase parte la seminariile călinesciene, a optat pentru admiterea la Facultatea de Filologie a Universității București (1962-1967), pe care o va absolvi cu media 9. Având „o înzestrare normală pentru literatură”, după cum însuși mărturisește, a fost remarcat încă din primul an de studenție și invitat de George Ivașcu ca să publice în revista **Contemporanul**, în paginile căreia a debutat. Scăpând de atmosfera căminului studențesc, începând cu noul an de curs a fost primit în ambientul familiei universitarului Al. Piru, unde a avut parte de rapoarturi „calme, normale, civilizate, fără sentimentalisme, fără stridentțe”. Fiind un „fanatic al adevărului” și neubind impo-

de suferit atât în facultate, cât și în instituțiile unde și-a desfășurat activitatea. După absolvire a fost repartizat ca profesor la Turnu Măgurele, ceea ce l-a determinat să intre într-o „perioadă de amărăciune și de presiune”. La sugestia unei colege, în toamnă și-a încercat norocul la Radiodifuziunea Română și, cu sprijinul gazetarilor Victor Crăciun și Ioan Grigorescu, care-i cunoșteau opiniile de critic literar, aceștia i-au găsit un loc în Redacția Culturală. A trudit aici un lustru, considerat de el „perioada unei tinereți furtunoase și ai unei maturizări violente și dificile. Cu succese și insuccese, cu situații critice și mici satisfacții profesionale, cu rateuri și izbânzi.” Șansa i-a surâs totuși, întrucât lucrând la *Revista literară radio* a avut posibilitatea să cunoască și să intre în intimitatea unor personalități de talia lui Emil Botta, Dinu Pillat, Eugen Barbu, Nicolae Balotă, Gabriela Melinescu, Romul Munteanu, Ovidiu Papadima, Ion Biberi, Adela Mărculescu, Ion Caramitru, Ion Marinescu, Silviu Stănculescu, Doru Popovici, Vladimir Streinu, Eugen Barbu, Tașcu Gheorghiu, Șerban Cioculescu, H. Y. Stahl, Ștefan Augustin Doinaș, Matei Călinescu, Octavian Paler. Intrat în conflict cu secretarul de partid al redacției, precum și cu vicepreședintele Radioului, cel ce i-a interzis două luni dreptul de semnătură pentru că avusese îndrăzneala să introducă într-o ediție a *Dicționarului de literatură universală*, de care se ocupa, „numele lui Céline”, în 1972 decide să părăsească instituția, mai ales că reușise la concursul organizat de Editura Minerva. Aici a fost repartizat la secția literatură contemporană, apoi la redacția *Arcade* și deși se integrase în colectiv, fiind apreciat de directorul Aurel Martin și de ceilalți lectori, în cele din urmă a intrat în conflict cu redactorul-șef Teodor Vârgolici, după ce a refuzat să semneze un text polemic scris de acesta, devenind în acest fel „un trădător, un dușman, un ciumat”. Explicându-i că nu are „vocație de mercenar”, s-a achitat cu osârdie de onorarea atribuțiilor de serviciu, iar roadele nu au întârziat să apară. A alcătuit, astfel, reperele istorico-literare la o serie de cărți apărute sub editura editurii bucureștene, începând cu *Viața la țară. Tănase Scatiu* de Duiliu Zamfirescu (1974), *Momente, schițe, notițe critice* de I. L. Caragiale (1974), *Letopisețul Țării Moldovei* de Ion Neculce (1975), continuând cu *Fecioarele despletite; Concert din muzică de Bach; Drumul ascuns* de Hortensia Papadat Bengescu (1975), *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, volumele I și

II (ambele, 1976), *Romanul românesc interbelic* de Pompiliu Constantinescu (1977) și încheind cu *Ciocoii vechi și noi sau Ce naște din pisică șoareci mănâncă* de Nicolae Filimon (1977). Tot aici a întocmit tabelul cronologic la cele două volume de *Critice* de Eugen Lovinescu (1979) și a îngrijit edițiile *Jupânul care făcea aur. Proză poetică* (1975) și *Ver-suri* de Adrian Maniu (1979). Deși a avut o activitate bogată în calitate de critic, colaborând cu revistele **Amfiteatru**, **Ateneu**, **Contemporanul**, **Gazeta literară**, **Ramuri**, **România literară** și **Săptămâna**, cu ziarele **Scînteia**, **Scînteia tinerețului** ș.a., singurul volum semnat cu numele său este monografia **Sburătorul. Revista și cenaclul** (București, Editura Minerva, 1976), o cercetare riguroasă și utilă încă celor interesați de istoria literară. Aceasta a fost și tema tezei de doctorat, rămas însă în suspensie, întrucât în 1979, sătul de șicanele din redacție, de relațiile tensionate cu partidul și indignat că „ideologul Ornea” găsisse ideea de a-l „surghiuni” la Academia „Ștefan Gheorghiu”, dar și că „ciracii protocroniști” îi desființaseră, la comandă, cartea în paginile *Scînteii*, a decis să evadeze din lagărul socialist. Obținând aprobările pentru o excursie în Italia, a plecat de aici în Germania, unde, la 5 octombrie 1979, ajuns în Kassel, a cerut azil politic. Statutul de transfug i-a tulburat și mai mult existența, abia în 1981 reușind să obțină, prin concurs, un post de redactor la Repertoriul Internațional al Surselor Muzicale (RISM), un institut atașat Bibliotecii Universității „J. W. Goethe” din Frankfurt am Main, unde a activat până în 2009, când s-a pensionat. Simțindu-se „printre nemți ca Ovidiu la Pontul Euxin”, după evenimentele din 1989 a revenit în țară ori de câte ori a avut prilejul, la îndemnul criticului Constantin Călin reluând și activitatea scriitoricească, publicând traduceri, poezie, proză, articole și fragmente de jurnal (*Arta fugii, Scrisori din Cetatea Nimicului, Cărțile și viața*) în cotidianul **Monitorul de Bacău**, suplimentul **Sinteteze**, revistele **Ateneu** și **Cadran cultural**. Parte din acestea vor figura în cartea memorialistică pregătită pentru tipar, care speră să-l readucă definitiv și în viața literară. Un prim semn în acest sens este includerea opiniilor sale critice în sumarul volumului **Dinu Pillat - Mozaic istoric-literar: secolul XX** (București, Editura Humanitas, 2013), dar numeroase altele își așteaptă rândul să fie adunate în pagini de carte. ►

Remember Mureș Covataru

Pe 18 ianuarie s-au împlinit 16 ani de când ne-a părăsit scriitorul a cărui bonomie încă o resimțim, ai-doma replicilor sale scilicet și crea-tore de bună dispoziție.

Născut la 13 august 1929, în comuna Boroaia, județul Suceava, fiul picherului Dumitru Covataru și al Eufrosinei (n. Moldoveanu), agricultoare, a urmat cursurile Școlii nr. 1 din localitate (1936-1940), unde l-a avut ca învățător pe Vasile Tomegea, un fel de „Domnu’ Trandafir“ al zonei, care l-a sprijinit foarte mult mai ales după absolvire, când s-a angajat să suporte toate cheltuielile legate de școlarizare, până la întoarcerea din război a tatălui.

În 1941 a fost admis - cu o medie ce i-a dat dreptul la bursă - la Școala Normală din Bacău, până la absolvire, în 1949, reușind nu numai să se pregătească pentru profesia de dascăl, ci și să se afirme pe plan literar și artistic. A debutat, în 1947, cu o scurtă povestire și cu epigramă în revista liceului, **Luminițe băcăoane**, coordonată de profesorii Dumitru Alistar și Ioan Abramiu.

La terminarea studiilor liceale a fost repartizat pentru învățământul superior, dar din lipsa banilor a fost nevoit să intre în învățământ, mai întâi ca învățător în satul Bocicael, lângă Sighetul Marmăției (trei luni), apoi ca director al Școlii de 7 ani din comuna Ieud, județul Maramureș. Într-un mediu ostil, a încercat să asigure un învățământ de calitate și să desfășoare o activitate de culturalizare specifică epocii.

Încorporat în noiembrie 1950, a ajuns la Divizia 89 Infanterie Călărași, unde, după zilele de instrucție, a lucrat ca șef al departamentului de învățământ, cultură și alfabetizare, ocupându-se de organizarea formelor de învățământ și a activităților cultural-artistice din marea unitate. În perioada stagiului a publicat versuri și proză la ziarul **Glasul Armatei**, pe care le-a semnat C. Mureș ori Covmur. Abia lăsat la vatră, în aprilie 1952, a fost din nou concentrat, până în octombrie, când s-a reîntors la Bacău, fiind numit inspector școlar la Secția de Învățământ a regiunii.

Își întetește colaborarea la presa locală și centrală și la revistele literare, publicând articole și reportaje în ziarele **Steagul roșu**, **Scînteia tineretului** și **România liberă**, versuri și proză în **Iașul literar** și **Gazeta literară**. În 1956 e numit director al Casei Regionale a Creației Populare Bacău, pe care o organizează și o propulsează în elita culturală a țării, completându-și totodată studiile, în cadrul secției română-istorie a Facultății de Istorie-filozofie de la Universitatea „Al. I. Cuza“ Iași (1959-1964).

Publică proză, peste 50 de povestiri și nuvele, din ciclul „Băiatu’ Dilasaca“ în culegerile **Plaiurile Bistriței**, **Pagini literare**, **Itinerarii literare** ș.a., editate pe plan local, parte din aceste texte apărând mai târziu și în revistele **Ateneu** și **Cronica**. Membru al „grupării de la Ateneu“, ca unul ce a militat, alături de Radu Cârneli, George Bălăiță, Vasile Sporici, Sergiu Adam, Mihail Sabin ș.a., pentru înființarea revistei și a organizat o vestită conferință a cercurilor și cenaclurilor din Moldova, de pe urma căreia a avut și de suferit, s-a afirmat și în dramaturgie, fiindu-i publicate și premiate piesele **Meleșteanca**, **Pontașii**, **Creștința lui Cuza**.

Pe scena profesionistă a debutat la 4 februarie 1961, cu dramaturgia **Măria sa Păcală**, pusă în scenă la Teatrul de Stat Bacău de regizorul Nic. Moldovanu. Reluat cu un alt colectiv în 1964, spectacolul a cunoscut peste 400 de reprezentații, deținând și acum recordul de longevitate și de ieșiri la public stabilit de o piesă montată pe scena teatrului băcăuan. Tot în acei ani a realizat, împreună cu dramaturgul și poetul Mihail Sabin, spectacolul de estradă **Și-o să fie nuntă mare...**, în vreme ce **Melodii, melodii...** a fost scos la rampă de elevii Școlii Populare de Artă din Bacău, în regia lui I. G. Russu. În 1968 a retras de la Teatrul de Stat Bacău piesa **Joia sinceră**, care urma să fie montată, încredințându-o actorilor amatori de la Casa de Cultură a Sindicatelor Bacău, care au obținut în același an premiul al II-lea la Festivalul de Teatru „I. L. Caragiale“.

După 1969 a reintrat în învățământ, ca profesor de limba română la Liceul Economic Bacău, lucrând până în 1991, când a fost pensionat. Consacrându-se școlii, legăturile cu viața scriitoricească a fost sporadică în această perioadă, dar s-a intensificat după 1990, când a fost cooptat în colectivele de redacție ale revistelor **Convorbiri didactice**, unde a publicat peste 50 de articole și studii pe diferite teme legate de istoria literaturii române, și **13 Plus**, unde a publicat în-deosebi articole de teorie teatrală.

În 1998 a debutat editorial, cu volumul de povestiri **Amintiri despre mine și despre alții de la Saca** (Editura Corgal Press, Bacău), prefațat de Vlad Sorianu și postfațat de Petre Isachi, iar în 1999 a predat Teatrului pentru Copii și Tineret „Vasile Alecsandri“ și Teatrului Bacovia o adaptare pentru păpuși și marionete a spectacolului **Măria sa Păcală** și, respectiv, comedia **Gașca**. Comedia absurdă într-un act **Ce haină să îmbrac?** i-a apărut la sfârșitul aceluiași an în **Ateneu**, în vreme ce revista bucureșteană **Amurg sentimental** l-a publicat cu proză scurtă.

Cu câteva luni înainte de a trece în lumea umbrelor, Teatrul „Sică Alexandrescu“ din Brașov i-a pus în scenă **Măria sa Păcală**, spectacol care s-a bucurat, ca și la Bacău, în urmă cu jumătate de secol, de o foarte bună primire din partea publicului.

Deși nu a fost dat cu totul uitării, Eugen Budău incluzându-l în monumentalul tom **Bacăul literar**, la un deceniu și jumătate scurs de la dispariția sa, în manuscris își așteaptă încă rândul spre a fi publicate sau jucate, romanul **Gogu** și piesele **Faptul divers**, **Strigătul**, **Ce mai călărești, omule?**, **Joia sinceră**.

În contextul acestei aniversări, se impune ca propunerile înaintate celor două teatre băcăuane de regretatul dramaturg să fie reanalizate, iar comedia **Gașca** și adaptarea după **Măria sa Păcală** să fie incluse în repertoriu, spre deliciul noii generații de spectatori.

Cornel GALBEN

Manuscris

orașul de piatră

orașul mă cheamă deasupra
guri de trandafiri înghit hăurile dintre noi
„Fii cuminte, inimă, fii cuminte“
și primăvara îmi bate în ochi într-un fel anume
la colțul ochilor desene de miere
sub coaste timpul bate din ce în ce mai moale,
în seara aceasta fantomele răscolesc culori de mai

greieri vintage

nu mai adie nicio culoare pe străzi
ultima frunză se stinge
cine a suflat fum de pere în cartierul meu absent?
greieri vintage îmi urlă sub unghii când strâng de gât
nesomnul
parcă ar fâlfâi în mine o pasăre
care nu-și mai poate lua zborul

zile uitate

zile de mâl de fiere se înghesuie unele în altele
în lupta secundelor sunt prinsă
de mult nu-mi mai aparțin
cunoscuții trec cu răzuitoarea peste timpul
mîntea, viața mea
liniștea din tomberoane îmi acoperă urmele crude
se aude soarele viu cum împrăștie semințe de
primăvară

străzi

după o primăvară de păcat rămân mai beată
decît harnașamentele în care sunt prinși trandafirii
gândurile mele se preling peste ale tale
ca de pe gâtul unei sticle
în Parcul Catedralei sub tavanul albastru
aprilie se rostogolește spre sud-vest

în oraș de unul singur

în ultima vreme cearcănele mele sunt de neoprit
mai ales noaptea când ferestrele flutură a furtună
înăuntrul meu este altcineva - o oglindă lichidă
cu cicatrici și vânătăi,
până pe la ora 6 dimineața sunt sinceră
după aceea întuneric tăcut

străzile mușcă noaptea

străzile mușcă noaptea, claxoane și faruri
încercuiesc cartierele
întotdeauna toamna sunt înnegrită de gânduri,
în ochiul stâng am o grilbură de trandafiri uscați
cu ochiul drept înghit păsări,
scuip câini simt durerea mesteacănului
care se luptă cu ploaia
luna trece ușor blurată prin insomnia mea,
la vârsta a treia

ecouri de noiembrie

ecouri de noiembrie pe hol se umplu țevile de urlete mov
platanii umblă pe sârme
e timpul să îmi cos insomniile
să îmi smulg unghiile pielea de pe gânduri,
să pândesc ultima frunză cum învinge gravitația
lînga mine trandafirii latră a ploaie

octombrie în giratoriu

octombrie - un poster întins între pereții copacilor
în fiecare toamnă lacrimile mele se pietrifică
în locul fluturilor apar întâmplări, oameni, saci de
fum
în cartier se învârte deja viața în sens invers
cu atacuri de panică stațiile cad din copaci
octombrie ultramarin în giratoriu

începuturi de primăvară

iarba strălucește ca zăpada
sunt atinsă de liniște și totuși gata de zbor
în burta caldă a luminii ascult
cum Dumnezeu pocnește din degete
pe partea unde stau s-a dezbrăcat de primăvară

Florentina STANCIU

Sunt verde

Mi-e primăvară și mi-e verde,
Sângele mi-e mai rubiniu ca oricând
Și nici măcar nu mai sufăr de extremități reci,
Sub masca aceasta din altă generație
Eu clipesc nefiresc de vie,
Încă port rochițe roz
Și clămițe cu Minnie Mouse,
Sunt topită după Scooby-Doo,
și citesc cu nesaț „Romanul adolescentului miop“
Și rămân șocată când,
Într-o discuție, ca între tineri,
Doar eu îmi amintesc de „Mihaela“,
Desenul acela animat.

Vine o vreme...

Vine o vreme când îți ajunge!
Te-ai săturat să fii pe plac,
să ajuți, să fii cumpătat,
regreți acele momente
când puteai să fi fost răutăcios,
să fi răspuns obraznic,
să le fi spus pe șleau,
când era cât pe ce
să fi rămas împreună
cu marea ta dragoste,
să fi păstrat primul copil.
Vine o vreme când 1 și cu 1
nu fac nicicum doi,
când toată logica studiată
face zero bani
și perfuzia cu maturitate
specifică vârstei
pe care te-ai săturat să o tot ascunzi
nu mai ajută la nimic.

Accept

Și da, mi-e dor!
Te port cu mine în bagajul de mână
La clasa întâi,
Ești pixul care-mi completează rebusul
Și-mi scrie epopeea noii vieți,
Ești ideea care mă animă
Și dă sens scenariului
Deunăzi imprevizibil,
Ești actorul meu principal fără de care
Nu mai pot face nici o regie.

Manuscris

Miza

N-am știut niciodată
dorință să-mi pun;
doar când ochii tăi
s-au apropiat de ai mei
și au devenit unul singur,
atunci am știut.

Cuvinte pentru tine

E timpul...
Ți-am spus că voi scrie
O altă poezie,
De fiecare dată cuvinte
Să laud
Iubirea de acum.
Și când ne vom revedea,
Amintește-mi să-ți povestesc
Despre cuvinte cu dublu înțeles,
Să-ți spun despre misterul
Kimonoului ascuns în șifonier
Și despre celelalte cuvinte
Care se înmulțesc
Din ce în ce.

Profil incomplet

Atârn de idei neterminate
ca o umbră a trăirilor neconcretizate,
celebrele mele sclipiri adolescente
se întrevăd rar și tot mai rar,
pe chipul meu inert la emoții pozitive
arabescurile din colțul ochilor
nu le mai pot numi linii de expresie,
iar săgeata câtorva neîmpliniri majore
mă străpunge fix în călcâiul lui Ahile.

Mihaela BĂBUȘANU

Umbra din parc

Umbra a alunecat ușor pe panta de la intrarea în parcul dendrologic înconjurat ca o cazemată de zidurile gri ale blocurilor mohorâte. Privirea mea s-a strecurat tiptil pe urmele sale. A trecut prin labirintul arborilor de tuia, cu un vârf mai înalți decât anul trecut, și s-a oprit o clipă în locul în care doi bulgări de lumină se rostogoleau veseli în iarba arsă de soare sub ochii de statuie ai mamei pisici, cu blana în aceleași nuanțe de alb și portocaliu ca ale puilor săi. Mirele parcului, plopul cu trup de atlet argintiu își vântura bănuții sclipitori momind umbra ce se oprise pe banca de sub teiul ce lăcrima după parfumul ce-i fusese furat și vândut la tarabă de stăpânul cireșelor.

- Vino, ce mai aștepți? Nu vrei să te îmbogățești?

Un salt a fost de ajuns. Umbra, răspunzând îndemnului, s-a încolăcit ca o anacondă pe trupul tânăr și lucios al copacului cu buzunarele dol-dora de monezi verzi. S-a oprit ca o regină pe trepidul ce-i ținea loc de cap, sfidând sălciile de pe partea cealaltă a străzii, care, proaspăt coafate cu pești Zuru în pletele ondulate, țipau în ritm de cancan ridicându-și poalele.

- Nu-ți risipi averea pe o simplă fantomă. Mai bine petrece-ți viața cu noi și n-o să-ți pară rău.

- Nu mă însoțesc cu voi. Sunteți frigide și ucigașe de fii nenăscuți, le-a respins plopul întorcându-le spatele și cuprinzând de mijloc himera ce se așezase în brațele sale. Bine ai

venit, majestate! Te aștept de multă vreme. Vreau să-mi împart viața și averea cu tine.

Înainte de a răspunde, umbra și-a țuguiat buzele, a bătut din palme și zeci de nimfe i s-au aplecat la picioare gata să-i îndeplinească rugile.

- Vreau să călătorim, să mergem spre începuturi, înainte ca acest biet plop să se fi născut.

- Prea bine, i-au răspuns nimfele. Nu trebuie să ne depărtăm prea mult. Privește în această oglindă cu multe fațete și vei afla tot ce vrei.

Umbra, plină de curiozitate, s-a întors către cea care o conducea într-o lume veche, de poveste. Undeva, într-o țară mărginită de ape și învăluită în colb, un băiat cu picioarele goale și cămașa zdrențuită se cățara din pom în pom și strica cuiburile păsărilor. Pe o altă față, în zi de sărbătoare, același puști chinuia câinii, le lega tînichele de coadă și apoi îi alunga cu pietre.

În fața bisericii, o bătrână, în haine cernite, cu broboadă albă pe cap, îl oprește și îi vorbește despre bunătate și înțelepciune. Acela, în loc s-o asculte, îi răspunde cu obrăznicie.

- Lasă-mă în pace, babă afurisită, uitată de Dumnezeu pe pământ. Nu am ce să învăț de la tine.

Sfânta și-a scos bagheta de sub broboadă, a desenat spirale prin aer și i-a spus cu părere de rău.

- Bine zici, uitată de Domnul pe pământ. Am crezut că te aduc pe calea cea bună și că te fac om de omenie. Dacă n-ai știut să te folosești de bunătatea mea, atunci să te ajungă blestemul cântătoarelor pe care le-ai lăsat fără cuib și cel al câinilor pe care i-ai chinuit! Să te transformi într-un copac singuratic cu inima rece ca gheața, care să nu facă flori sau rod și în care nici o pasăre să nu-și găsească adăpost!

Băiatul a încercat să fugă, dar a simțit cum picioarele i-au prins rădăcini, iar sângele i-a înghețat în vene.

Mâhnită, umbra a întors oglinda. Pe partea cealaltă, o mulțime de copaci priveau cu capetele plecate spre un Crist răstignit pe o cruce din lemn de plop. Dintre toți, numai proprietarul lemnului nu și-a plecat capul, ascunzând între ramurile sale un Iuda spânzurat și pungile sale zornăitoare. Frunzele au început să se legene, precum copii fără părinți, la cea mai ușoară adiere de vânt, să foșnească și să îngâne cântecele lui Orfeu însoțind mortul pe drumul către lumea cealaltă.

Ca o năluca, duhul s-a desprins dintre ramurile ce îl țineau prizonier. S-a repezit către soare și l-a îmbrobodit cu o năframă neagră acoperindu-i fruntea, ochii, gura, fața întregă.

Surle și tobe trâmbițau zvon de război, în timp ce armate de nori plumburii asediau parcul.

Bubuituri de tun au deschis porțile pământului și ferestrele cerului. Ghemurile portocalii și mama lor s-au adăpostit lângă tulpina înaltă cu ramuri nenumărate și flori galbene verzui de Umbra Iepurelui.

Copacul cu frunze în formă de inimă a început să tremure cuprins de frisoane. S-a întors, plin de speranță, spre umbrela cu spițele rupte pe care un trecător grăbit o aruncase lângă un coș de gunoi. Un balaur cu armură de argint a coborât din corabia agățată de coastele norilor, s-a repezit spre plop și l-a înveșmântat în foc. Atletul cu flacăra olimpică deasupra creștetului a înconjurat rondul din mijlocul parcului împrăștiindu-și pe jos bănuții verzi. În cele din urmă, s-a prăbușit la pământ ca un maratonist învins. Sălciile de pe trotuar și-au ascuns chipurile zâmbitoare sub pletele dese schimbând zulfii în lacrimi de curcubeu.

La ieșirea din parcul dendrologic, privirea mi s-a împiedicat de un ciot cu scoarță albă ocrotit de o umbră.

Nina Elena PLOEANU

Casa singuratică

Motto:

*Ne-nțele rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile,
Zboară vecinic îngânându-l
Valurile, vânturile.*

Dintre sute de catarge,
M. Eminescu

Orașul mare, în care trăiam, avea, ca multe alte târguri de provincie, o stradă principală, pe unde în zilele de sărbătoare ne plimbam și noi, elevele modeste, de la Liceul de Fete. A doua zi, înainte de ore ne împărțeam bucuriile serilor trecute, felul cum ne integram și noi între cei ce se aliniau pe dreapta, sfătuind cu familia sau prietenii, cu pași mici, până în dreptul unui cinematograful plin de anunțuri, fotomontaje, cu titluri mari, scrise colorat. Apoi se întorceau toți pe partea stângă până la „Grădina Publică”, unde ritmurile fanfarei erau tot mai vesele. În partea cealaltă se înălța, maiestuoasă, prima catedrală a orașului, Sfântul Nicolae, unde adesea veneau Principele Ferdinand și mai mulți elevi de la Liceul ce-i purta numele.

În piață, care părea mare atunci, se organizau adesea întruniri importante, la care regele vorbea cu o voce calmă, cuceritoare, despre condițiile vieții noastre, ca români vrednici, preocupați de realizarea gospodăriilor și lucrarea pământului nostru roditor. Pe tineri îi îndemna să-și facă o cultură bună, să învețe istoria patriei noastre atât de zbuțuită, să nu uite că rolul lor este important, că pot contribui la obținerea libertății depline, la construirea unor clădiri necesare vieții complexe: industrie, agricultură, cultură...

Acest mare rege, urmașul lui Carol I, va fi în centrul luptei pentru unirea celor trei țări române: Muntenia, Moldova, Ardealul! Sprijinit atât de bine și discret de Regina Maria va coordona toate momentele războiului și va intra în Alba-Iulia mândru, în 1918, devenind pentru toți „întregitorul”.

Uneori întâlneam colegi cunoscuți de la alte licee și mai multe colege vesele, vorbărețe. Toți voiam o plimbare mai lungă și o porneam pe bulevardul ce ducea spre apa Bistriței,

privind uimiți cursul ei rapid, cu valuri mici și apă curată. Podul era impunător. La începutul lui, pe partea stângă se înălța o casă cu etaj, construită din cărămidă roșie. Cineva a spus tare: aici locuiește familia lui Dan, un coleg simpatic, tare la literatură, i-a publicat domnul nostru câteva poezii în ziarul orașului.

- Nu mai spune, domnule, citește mult?

- Așa știam în clasele mici, dar a plecat de la noi, cred că e la altă școală.

De fapt nu-i prea plăcea, găsea mereu greșeli tuturor, chiar și dirigintei. L-am întâlnit într-o zi, în parc, avea un caiet în mână, hotărât să citească la un cenaclu din poeziile lui.

- Și-a ales vreun pseudonim? Îl știam foarte mândru...

- Nu, a rămas la Dan Vulcanescu, îi plăcea. Vezi doar că terminația „-escu” ne e specifică nouă, românilor. S-au impus critici mari: **Maiorescu, Călinescu, Lovinescu...** și alții.

- Chiar **Eminescu**, a intervenit o colegă mai timidă, a fost fericit când Iosif Vulcan i-a publicat primele poezii în revista „Familia”, schimbând numele lui din „Eminovici” în „Eminescu”.

- E adevărat. Și nu uităm că mulți eminescologi spun adesea în paginile lor, când prezintă marea poezie românească... doar simplu, **Eminescu**, și oricine înțelege semnificațiile simbolului: „evoluția noastră poetică, uni-

versalitatea, spiritul național...”

- Abia aștept, a spus colega, să reluăm lecțiile despre genul liric, în clasa a XII-a, acum avem lecturi mai bogate, bibliotecile „cresc la toți”!

- Elena, urmezi liceul la „Alecsandri”? Spune drept, îl cunoști pe Dan? Știam că mergea mereu să vadă fete, să le ofere poezii scrise de el.

- Da, îl cunosc, ne întâlnim la același cenaclu, îmi place cum scrie, mai ales pagini în proză, din care a citit și l-au apreciat toți.

- Mă bucur, dacă-l întâlnesc, îi voi spune că este laudat de fete și-i voi cere niște copii până la debut. Ca să-l încurajez îi voi da o strofă din Eminescu:

„Criticilor mei”:

„Multe flori sunt, dar puține
Rod în lume o să poarte,
Toate bat la poarta vieții,

Dar se scutur multe moarte.”

Ce zici? Mă va înțelege sau se va supăra? Eu aș vrea să-l ambiționez, pentru a scrie cât mai bine.

- Nu cred că se va supăra, e deștept, răspunse Elena.

*

Cei doi elevi au devenit prieteni, Elena și Ioan, nume celebre în Biblie, ambii iubeau literatura și doreau sincer ca Dan, colegul ce trăia pe malul Bistriței să devină scriitor. Au mers la cenaclul din oraș și l-au ascultat cu bucurie. Când Ioan i-a dat strofa din Eminescu pe o fișă s-a bucurat mult, dar i-a spus că el nu va insista, dacă vede că poezia îi iese slabă sau pagina în proză, nu va mai scrie. Dar speră să fie la înălțime, poate îl vor sprijini criticii literari din Bacău.

A doua zi, ieșind din clădirea Liceului, Elena și mai multe fete au văzut pe marginea străzii tineri moderni, eleganți, între care se distingea Dan, poetul apreciat de ea și de ceilalți membri ai cenaclului. Mergând grăbită spre casă, a auzit cum cineva o striga... era vocea cunoscută de la cenaclu... Îl prețuia pe Dan ca „scriitor”

Casa singuratică

începător, dar altceva n-o atrăgea la el. Îl cunoscuse pe Ioan, modest și serios, gata să prețuiască pe cei ce dovedeau talent sau pregătire temeinică la lecții.

Dan s-a dovedit a fi altfel. A insistat să meargă cu el la plimbare, descriindu-i o încăpere în care a adunat ce-a scris și spunându-i că vrea să-i arate tot. Elena a mers fără plăcere, întrucât voia să se ducă acasă, unde părinții o așteptau cu masa. Poetul a insistat, așa că au ajuns pe o scară șubredă, unde el se chinuie să deschidă o ușă... Totu-i părea urât... scârțâia lemnul. Speriată, ea a aruncat toate cărțile din geantă și a fugit, strigând că trebuie să adune foile desprinse, pentru că are mare nevoie de ele. Neputând deschide, băiatul s-a înfuriat, a vrut să fugă după ea, dar n-o mai prinde.

Începea să se însereze. Elena ajunge acasă și-și motivează întârzierea printr-o ședință cu diriginta. Părinții o știu serioasă și o înțeleg, dar a doua zi mama îi cere să nu mai întârzie, deoarece s-a micșorat ziua și se poate întâlni cu străini răi.

La școală totul părea normal, dar în pauza mare fetele nu pot ieși din clasă, un grup de tineri blocând ușa pe care Dan înainta spre banca ei. S-a apropiat cu un pumn plin de monezi, pe care le varsă zgomotos sub ochii ei, zicând aspru: „Te plătesc, femeie!“, apoi plecă în grabă cu prietenii după el, izbind ușa. Fata a rămas înmărmurită, și, văzând ce uimite o privesc colegile, fuge plângând afară și se oprește între copacii din parc. Câteva colege, mai mature, se sfătuiesc repede și fug după ea, speriate să nu facă un gest necugetat. O găsesc lângă un copac cu ramuri aplecate, tristă, cu lacrimi în ochi, înroșită de plâns.

Acceptă în liniște venirea lor și începe să le povestească despre Dan Vulpescu și poeziile lui, despre aprecierea făcută la cenaclu... Fetele o liniștesc și toate rămân uimite când una dintre ele le povestește despre grupul de tineri ce le așteaptă la ieșirea din școală: „Ne privesc atent, observă care le place și apoi ne chinuie cu vorbe și îndemnuri necugetate.“

- Nu trebuie să suferi, Elena, bine c-ai fugit la timp, gestul stupid cu

banii și vorbele aruncate le vei uita, te rog. E aroganța și obrăznicia unui băiat mândru.

Toate au îndemnat-o să meargă la ore, să uite, iar pentru a doua zi hotărâsc să iasă pe altă cale, ca să n-o mai vadă dumnealui. „Dacă-i aflăm școala, putem da un telefon la director, îți promit eu“, a spus fata ce povestise.

Încet, s-au retras spre clasă.

*

Dan n-a mai apărut cu grupul lui la sfârșitul orelor și fetele au plecat acasă fericite. Una dintre ele știa de casa singuratică. Trăiau acolo părinții și o soră a lui. S-a aflat că a plecat la București, unde și-a făcut familie cu o tânără foarte serioasă, cercetătoare la un centru cultural. Că a dat examene la Filologie și acum colaborează la un ziar mare. După cununie, destul de repede s-a născut fiica lor, căreia i-au dat un nume rar, Mithra, purtat de o „divinitate adorată în vechea Rusie și India... zeu al luminii cerești, al soarelui, al purității...“ Se spune că acest cult, „mitraism“-ul, s-a răspândit pe tot teritoriul Imperiului Roman.

Fetița creștea repede, spre bucuria familiei. Atrasă de literatură, ea verifică dicționarele și află sensurile cuvântului ce i-a dat numele. Devine tot mai sobră, visătoare, oricât încercau părinții s-o îmbie și la jocuri, plimbări, glume pentru care Dan, tatăl-ziarist cunoscut acum avea înclinație. Mama îi alegea cărți potrivite pentru vârsta ei, o atrăgea la dialoguri plăcute, specifice anilor de liceu și apoi de facultate.

Totul o impresiona plăcut, folosea ideile aflate în pagini profunde, plăcute lecturii celor din jur. Dacă scria versuri impresiona prin lirism, iar în proză mergea spre mitologie, legende rare, pentru care colegele o admirau sincer. Acestea o rugau să meargă cu ele la plimbare, un băiat se oferea mereu să le însoțească, privind cu nostalgie spre fata cu nume atât de rar.

Mithra tăcea, vorbea puțin, scria tot mai bine, spre fericirea tatălui, pe care prietenii îl felicitau pentru că are un așa copil.

Într-o sâmbătă și-a rugat părinții să meargă la bunici, voia să vadă orașul, casa singuratică de pe malul Bistriței unde au copilarit ei. Au adus-o cu plăcere, spre bucuria bunicilor și a mătușii, ea îi privea cu dragoste iar noaptea a scris până târziu mai multe poeme. Citindu-le, mama a rămas pe gânduri, a trăit un sentiment de neliniște, intuind în rândurile și imaginile fiicei sale o înclinație spre singurătate, visare... Ceva parcă îi întuneca gândirea, îi domina sufletul...

Era hotărâtă să plece cu ea într-o excursie, poate împreună cu o vecină și fiica ei, mai mare cu un decă Mithra. Totul s-a pregătit cu bucurie, fata a fost parcă veselă, dar seara a stat până târziu, a scris... Părinții adormiseră când ea s-a oprit și... spunea vecina, că a văzut-o pe terasă, rezemată de zid, visătoare. Ar fi vrut s-o strige, să-i transmită că are nevoie de odihnă.

- Mă voi duce îndată, a răspuns ea cu un zâmbet plăcut, întinându-i gândul și făcându-i din mână.

Dar n-a reușit să adoarmă și-a auzit un zgomot care a speriat-o... A ieșit repede, fata nu se mai vedea... Jos, pe ciment era o moviliță... Un vecin bătrân ajunsese înaintea ei.

- Doamne! e fiica vecinilor, eu i-am spus să se culce... și ea... uite ce a făcut! Ce să crezi?

- Privește, fii tare, vin părinții... s-au trezit!

Cei doi au căzut ca trăzniți lângă Mithra... Unica lor fiică... venită cu bucurie, dăruind fericire, acum stătea rece, cu o carte de poezii în mână, parcă spunând: AD VITAM AETERNAM!

*

Din ziua aceea Dan și blânda lui soție aveau un singur drum de străbătut... spre cimitir! Pașii lor porneau singuri, încet și trist! Au rămas paginile ei, citite în multe biblioteci!

Dan se întreba trist: Oare greșelile mele au adus nenorocirea?!

Mariana VELISAR-CODRESCU

Pe margini de cuvinte (II)

„Banii nu aduc învățătură, dar învățătura aduce bani“

În cartea în care l-am găsit se precizează că acesta-i un „proverb românesc“. Neîndoielnic, unul mai vechi, valabil în secolul al XIX-lea. Acum e greu să fii de acord chiar și cu prima lui parte. Transformați în taxe școlare, banii – cel puțin teoretic – aduc învățătură. Cu bani, chiar fără a fi strălucit, poți ajunge mai lesne în „universități de top“. Acasă, cu bani poți cumpăra teze de licență, de masterat, de doctorat. Partea frapant inactuală a proverbului e că „învățătura aduce bani“. Se verifică ea în legile salarizării emanate în ultimii 27 de ani? Învățătura profesorilor, de pildă, e mai mică decât a militarilor? Învățătura medicilor e mai mică decât a juriștilor? Învățătura cercetătorilor e mai mică decât a „oamenilor de sport“? Discrepanțele între aceste categorii nu doar contrariază, ci și ultragiază. Deși (o spun fără să mă înfoi) am adunat și eu un strop de învățătură, ea nu mi-a adus bani nici cât unui instalator. Ca să-i plătesc numai „consultația“ (auzi vorbă!) nu-mi ajunge ce iau pe trei serii de articole. Repet: numai „consultația“! Să fie clar: nu proverbul mă enervează, ci realitatea românească urâtă, cu „inversiuni“ și manipulări de toate felurile.

„Nu mai interesează pe nimeni“

M-am ferit mereu să spun așa ceva, indiferent despre ce sau despre cine era vorba. Presupun că prima reacție a celui care m-ar fi auzit ar fi fost să întrebe: ești sociolog absolut și futurolog? Pe ce te bazezi când „decretezi“ asta? Cunoști, tu, amploarea și motivele curiozității tuturor celor de azi și ale unanimității celor de mâine? N-aș fi

avut cum să răspund: „da“!

A zice „Nu mai interesează pe nimeni“ mi se pare o lipsă de modestie, o exacerbare a autorității personale, un gest de negativism, cinic și disprețuitor; o șicană la adresa anumitor contemporani, un „mof“ critic. Cel ce face o atare afirmație riscă să fie taxat drept arogant și neserios, întrucât, la o adică, poate fi contrazis cu numeroase exemple. Cursurile recepțiilor și valorizărilor sînt imprevizibile. Nimic nu-i mai inconstant ca „interesul“. Ce e spectacular dimineața devine, nu o dată, banal seara, și ceea ce n-a fost băgat în seamă

Zigzaguri

acum are șanse să fie apreciat mîine-poimîine. Istoria literaturilor și cea a artelor e plină de „metamorfoze“ și „revizuirii“. Sute de „marginali“ au fost proclamați, în post-ritate, învingători, iar unii din cei de odinioară „importanți“, „eminenți“, „iluștri“, prezențe sufocante, cu maximă „notorietate“, au fost măturați de pe socluri. Să mai amintesc aci, oare, hecatombele din politică?

Nu m-am hazardat niciodată să spun „Nu mai interesează pe nimeni“ (fie autor, fie temă, aspect) pentru că – n-am cum să uit – peste tot în lume sînt muzee, biblioteci cu secții documentare, colecționari, asociații de „prieteni“ ai scriitorilor, pictorilor (chiar și ai celor mărunți), savanților etc., care descopăr, compară, omologhează, cataloghează, conservă. Periodic se produc resemnificări, puneri în discuție, „întoarcerii“ și „reveniri“ – „surprinzătoare“, dar acceptate –, ca într-un fel de *corsi e ricorsi*. Ocheanul cu care e privit trecutul are, în cele mai multe cazuri, clarități nebănuite. Întotdeauna, deci, există șanse pentru „a doua viață“:

a citării barem, dacă nu și a comentării, deși, la legiunile de esești ce străbat și frămîntă toate domeniile, nici această posibilitate nu trebuie exclusă.

„Mie ce-mi iese?“

Întrebarea a devenit, pentru foarte mulți, un reflex. Aproape nimeni nu-ți dă o informație, nu-ți sugerează o soluție, nu întoarce o hîrtie dacă nu-i „iese“ și lui ceva. Ba nici la „Bună ziua!“ nu-ți răspunde. Îl saluți, îl privești cu încredere, dar în timp ce-i expui „problema“, ochii îi fug către geanta sau, cînd îți scoți buletinul, către portofelul tău. Degeaba sperî în legalitate, în corectitudine, în respect față de persoana ta și în solitudine. În locul unui om al datoriei, înfîlnești un hulpav de „foloase necuvenite“, vulgar, care nici nu se mai încurcă în aluzii, ci merge direct la țintă: lui ce-i „iese“, dacă răspunde cererii tale? Funcționar, polițist, profesor, medic etc., românul contemporan a devenit – zice el, mîndru – „pragmatic“, chiar dacă uneori habar n-are ce înseamnă aceasta. Orice relație trebuie să fie deci o „combinație“. Comisiunile, șperțul, mita, „șpaga“ par inevitabile. Etica afacerilor (și nu numai ea) a fost deformată. Normalitatea e cea care naște acum suspiciuni. S-a ajuns la un sentiment al trocului generalizat. Morala solidarității, a cinstei în toate

circumstanțele, a întrajutorării umane e valabilă doar pentru câțiva neperverșiți de ravagiile egoismului, care pun abnegația deasupra lui *do ut des*.

„Ca mutu la icoană“

„Mă pomenesc adesea rîzînd așa, prosteste, ca mutu la icoană“ (v. Delavaronă [Mircea Damian], „Strada Dacia“, în *Zări senine*, 2, nr. 12, decembrie 1927, p. 62). Mi-i greu să găsesc o expresie mai sugestivă decît aceasta pentru a defini cazurile de inadecvare. „Mutu“ rîde – ar fi una din explicații – deoarece confundă icoana cu un obiect profan, care îi evocă lucruri fără nici o legătură cu ea. Ceea ce frapează în rîsul lui e lipsa de noimă. Pricina nu-i icoana, ci o imagine trezită în mintea sa. Ca tip de comportare ciudată, „mutu“ există în mii de exemple. E prezent în rîndurile celor ce nu știu să privească, să asculte, să înțeleagă. El perturbă fără să-i pese un concert simfonic, se foiește enerwant la un spectacol de teatru, se amuză scandalos la cinema, comentează grotesc în sălile de expoziție, face crize de nerăbdare la o conferință, gîndește alături de tema debătută ori rămîne suspendat în zîmbet ore sau zile în șir după auzirea unei glume. Pe scurt, reacționează mereu diferit decît inșii normali. N-are frîne psihice și intelectuale. Rîde la icoană (ca să mă întorc la exemplul de la care am pornit), deși aceasta impune smerenie. Nesănătos, rîsul lui e prostie și impertinență. Poate și boală: ceva de genul monomaniei.

„Bucovină, plai cu flori“

Larg răspîndit și foarte rezistent, clișeu despre Bucovina „mîndră grădină“, de care e „vinovat“ Alecsandri, a limitat adesea la peisaj curiozitatea de această provincie și a îndulcit istoria dramatică a locuitorilor ei. Unii o laudă exclusiv în termeni turistici și au nostalgii „impe-

riale“, care ar trebui să pălească imediat, dacă ar cunoaște *à fond* soarta ținutului admirat. E „țara“ mea natală, despre care am strîns fișe pentru proiectate evocări. Majoritatea sînt însă despre lucruri dureroase, relevante de martori în momente de presantă necesitate de a spune adevărul. Ele contrazic viziunea bucolică de loc vesel. Din contra, arată că au fost momente cînd pe „plaiul cu flori“ s-a suferit mai mult decît oriunde. De pildă, în timpul Primului Război Mondial, pe care încă îl comemorăm. „Patru ani de-a rîndul – arăta un publicist demn de încredere – Bucovina a fost țara jalei și a durerii. Pe cîmpiile ei altădată pline de flori și cîntece se ridicau spînzurătorile colonelului Eduard Fischer pentru «trădătorii valahi» și vai, cine nu era trădător în ochii colonelului Fischer și a[i] agenților săi – iar pe drumurile țării se întileanu convoiuri de «trădători» care mergeau să înfunde temnițele ungurești sau se uscau de foame în lagărele de «confianți» de unde mulți nu s-au mai întors. Floarea neamului nostru se prăpădea în cîmpiile pustii ale Galіției și pe piscurile de gheață ale Alpilor, iar acasă vădulele și copiii orfani luptând cu foamea erau batjocorite și maltratate de jandarmi și de străini pripășiți prin țară. Se luptau cu îndirjire flăcării Bucovinei pentru «cinstea împăratului și a împărăției» cu toate că, de aproape o sută cincizeci de ani, această împărăție și acest împărat le-a răsplătit credința cu acte de asuprire, prigonire și nedreptate. Nici o țară de pe lume din cele cuprinse de pîrjolul războiului mondial n-a primit mai grele lovituri ca Bucovina“ (v. George Tofan, „Bucovina sub stăpînirea austriacă“, în *România nouă*, 2, nr. 199, 26 noiembrie 1918, p. 1). Ultimea afirmație poate părea exagerată. Lovituri grele au primit și Serbia, Muntenegru, Belgia, Franța, România în primele șase luni de la intrarea în război. Autorul vorbea însă din perspectiva tragică a refugiatului și cu retorica militantului, unul aflat

(tocmai fusese ales membru în comitetul central al ardelenilor și bucovinenilor) în linia întîi a evenimentelor.

Temă de bilanț

Dacă ar trebui să răspund la o anchetă ca aceea a lui Gaston Picard, din anii '30, cu tema: „Ați fost vreodată bun în viață?“, ce-aș spune? N-aș face o enumerare, n-aș alege cîteva situații. Orice exemple aș da, ar părea meschine. Nici un gest n-a fost precedat sau urmat de tapaj. De fiecare dată l-am ținut la distanță pe cel ce a vrut să-mi mulțumească, iar celor ingrați nu le-am bătut obrazul. Unii reduc bunătatea la daruri. „Lefegiu“ mereu subfinanțat, n-am făcut figură de ins care aruncă, la modul fanfaron, pumni de galbeni. Am dat însă, fără comentarii, de-o pîine celor ce mi-au cerut. Principala dovadă a bunătății nu-i, totuși, caritatea, ci atenția acordată celorlalți. Am manifestat solitudine, chiar în detrimentul meu. Contabilizat riguros, timpul consumat în profitul altora ar depăși un lustru. Sfaturile, îndrumările, informațiile comunicate n-au și ele un preț? Am livrat cunoștințe fără speranța unei reciprocități. În fine, absența răutății nu înseamnă bunătate? Analizîndu-mă, îmi descopăr sumedenie de greșeli, nu și vreo intenție expresă de a face rău. Deși aș fi avut motive, nu mi-am programat niciodată răz-bunări. Polemicile pe care le-am purtat au fost declanșate de adversari. De regulă, m-am limitat la ironie și sarcasm. Nu m-am zborșit, n-am pornit iuruș, n-am ținut să ofensez. Bunătatea – îmi dau seama însă – e uneori un handicap în relațiile cu ceilalți. O spun, nu ca observator, ci ca victimă: victima faptului de a nu fi suportat ca „aproapele“ să sufere. De aci – e drept, rar – anumite mefiențe și gînduri de mizantropie.

Constantin CĂLIN

Cântec de prieten

Se dedică Oșteanului-Țăran
Ioan C. Tălpău

Ce încă-și mai caută odihna cea mare, pe deplin meritată, în lutul veșnic creștin al *Patriei recunosătoare*...

„Cruce albă de mesteacăn,
Răsărită peste creste,
Cine te cunoaște-n lume,
Cruce fără de poveste?...“
(Artur Enășescu)

„Culorile morții sunt mâinile mele/ năpădite de șoareci flămânzi/ Pe coate se umflă și cresc/ alături de foame/ mânjitele broaște, din oul spurcat/ urzit în gunoaie,/ cioplit în patria sabiei / și-n luciul afețului-crimă./ Oștean sau păstor astrucat,/ putrezesc de-atâtea războaie,/ scormonind sub cetăți,/ dușmănind sau ucis pe corăbii./ Cavaleri ai sfinților ciocli,/ batem ora caldă, plină de rugină/ și sângele putred împarte vedenii.../ Iarba fiarelor se cheamă / c-au păscut-o, cu saț, vârcolacii;/ Vaca domnului închină/ în doruri de lună pustie,/ vărsată în bieteale hârci,/ verzui de nesomn...“

Nimic altceva decât înscrisul pe crucea sa risipită pe Muntele

Măgura Ocnei, unde, pe-aproape, a căzut și el, printre cei aproape două mii de camarazi întorși cu fața spre Cer și strigând, cu frânte puteri, cuvântul „mamă!“, într-un dureros solilocviu, cuibărit, parcă-ntr-un semn de-ntrebare: „*Aici odihnește robul lui Dumnezeu plt. Ioan C. Tălpău, căzut în luptele de la Cireșoia. 1916-1918*“. Se născuse în comuna Buhalnița, județul Neamț, devenit, fără voie, drept proprietar al oaselor adumbrate sub veșnica povară, de-aici înainte, al câtorva roabe de pământ vânzolit și fără identitate, în inima unui țintirim închipuit ad-hoc la „porțile de foc ale Târgului Ocna“, în zile de august, anul duhnind amar a praf de pușcă: 1917!... Își dormea, desăvârșit, himera eternității, când stăpânii vremelnice impuse de la Răsărit, fără sens și arbitrar, au hotărât distrugerea locului de veci și nivelarea mormintelor, amestecând, în brazde triste, teren de sport, de joacă și de agrement. Cu bulldozerul, cu dușmănie și cu rânet. Mănăstirea din preajmă a fost făcută una cu pământul și pe locul ei (chiar și-n chilii!) au întronat tavernă și hotel. Abia au apucat creștinii de prin împrejurimi să mai salveze nescareva icoane din amintirea unui celebru loc de-nchinăciune... Le-au readus, mai apoi,

după „vrăvuială“ din „obzeșinouă“, închipuind cu ele un paraclis modest, udat cu focul lacrimii din amintiri bătrâne... Mai apoi, s-au limpezit anii la chip și-am sperat într-o minune! Visam cu toții la Vechile hotare, cu jertfe rostuite în calapod de Țară nouă... Însoțit de bunul meu prieten dr. Costin Țintaru – nepotul bravului Elisei Ursac, cel ce stătea la rege-n ospete – , am străbătut, la pas, zbcucumatele ocini ale sacrificiului pentru Neam și pentru Țară și i-am aflat mormântul bravului oștean **Tălpău**, pangărit și-nsingurat la margini de uitare. Însemnele tombale jeleau, de zeci de ani, doar umbra unei amintiri ce s-a topit, ca-ntr-o baladă, în spectrul mioritic al unei guri de rai rostind iluzia că-n lumea asta de crucificați, alegoria e, doar, o „moarte cu chip de cununii“. Aveam, așadar, dovada că Sfântul cu praznicul uitat în puținătatea recunoștinței omenești fusese ucis și-a doua oară! Lunecă, mai apoi, timpul prin pridvoarele de suflet ale țării și trupul dogit de suferință Hristică al țăranului român chemat sub drapel și devenit cătană fără vârstă, fără chip și fără nume, împins în silnicia carnagiului mondial, rămâne, pentru mereu, o permanentă a palmelor bătătorite-n clătinări de coasă și de plug: „*Vedeți, oameni buni, mireasmă de carne turtită,/ de rău peste rău/ și foc peste foc,/ În umbletul strâmb al proștilor stârci,/ De-au uitat și năpârcile pacea/ Și-odrasla de-un stat ascultă ispită...*“ În hronicul de sânge al veșniciei valahe convulsiile Timpului ne rostuiesc destrămarea și renașterea, după datină, răsărind, neostoit, Lumina și mângâind o lacrimă de mamă cu care s-ar putea

Cântec de prieten

închide și rănilor, de veacuri... Pământul! Pământul din care-au ieșit și-n care vor să dăinuiească până la stingerea pomenirii, Pământul lor și-al nostru pe care, triumfătoare, biruie hora, Pământul pe care huruie căruța în vremea secetei și care marchează, precis, ulița tuturor copilărilor din România Dodoloață... Pământul acesta tăcut și milos în care ne-am îngropat cu nesaț răstignirea destinică, până la încăpățănare și-n care stau înfipte, cu temei, colonadele de suflet ale unui neam de plugari ciopliți în cremenea Carpaților tutelari, dătători de statornică vatră!...

Și iată-ne că, după aproape trei decenii de ode și de ritmuri ditirambice dedicate Centenarului și bunăstării pântecului nostru, ne regăsim/pășim pe-aceleași locuri triste și pe aceleași poteci de istorie suferindă și alungată aproape definitiv din calendarul conștiinței noastre. Dezamăgiți, descumpăniți și sceptici! Nu regălesc însemnele potopului cazon, nu văd altar de pioasă reculegere, nu simt nimic din tot ce s-ar opune iertării și uitării... Doar un rest de cruce sfărâmată și-adunată cu grijă monastică de pe toboganul vremelnice dublate de nepăsarea viitorimii, depus ofrandă la temelii de paraclis contemporan... Martori fără de cuvinte la

tristețea zilei de astăzi – începutul de martie înlăcrimat în albul ghiocilor ce încă n-au mai învățat să moară, preotul Cătălin Ilie care mă însoțea și două monahii clătinate sufletește la aflarea crudului adevăr... Efigia bravurii eroului nostru e acum dispărută definitiv și ei, martirii, știuți și neștiuți, împușcați a treia oară! Uitarea colectivă îi va-mpușca mereu și ei vor adormi mereu...

Măcar o „cruce albă de mesteacăn“, *dreptmăritorilor creștini*, să ridicăți pe Măgura Ocnei, în loc sfânt de odihnă și de reculegere, într-un amintirea acestor nefericiți cu nume uitate, cândva izvorâte din poamele bucuriei și din floarea nădejdiei spre Măine, care-au murit și pentru noi, în vremuri de urgie, urcând la Domnul pe Sfânta Magistrală sisific străbătută cu-ngeununchere de EROI. Și-atât să încrustați pe chipul ei imaculat:

„AICI DOARME
FERICIT ÎNTRU DOMNUL
OSTAȘUL NECUNOSCUIT!...“

Eu îmi închin floarea recunoștinței pe altarul celor cu rouă pe braț și-mi rostuiesc bătăile inimii în cânt purtat pe aripi de păun urzit din smălțuri de luceferi: „*Înmărmurit, Antares mai ascultă/ din pribegiile înguste, dalbe,/ la marginea lui Când și Cum./ O neclintire oarbă ne soarbe din prăpăstii,/ La sfat am mas cu plinele genuni,/ Dintru obștescul fir de fum/ Din loc în loc aprins/ ca robul ultimei minuni./ Vor dăinui doar sorții noștri / Când unii-ți lasă drept strânsuri/ Ciopor de mioare și prunci,/ o lacrimă-n pâini, o frunte amară,/ livezi sau fântâni, izvoare – frânturi;/ Sortiții bărbați – doar pline redute/ Cu veghe de inimi și ziceri de Țară!“*

Dan SANDU

Zilele Bibliotecii „C. Sturdza“

În cadrul Zilelor Bibliotecii Județene „Costache Sturdza“ din Bacău, desfășurate la final de cireșar, au fost sărbătorite 126 de ani de la înființarea primei biblioteci publice din județul Bacău și 100 de ani de la primul regulament de organizare și funcționare a unei biblioteci publice băcăuane, odată cu înființarea, în 1919, a bibliotecii Societății Casa de Sfat și Citire „Vasile Alecsandri“.

Evenimentul, de o elevată ținută intelectuală, a beneficiat de sprijinul financiar al Consiliului Județean Bacău și a inclus în program o suită de conferințe, expoziții, lansări de carte și concerte bine primite de public. La sărbătoarea bibliotecarilor băcăuani a participat și doamna Carmen Mihaiu, director general interimar al Bibliotecii Naționale a României, din cuvântul căreia spicuim următoarele: *Mă bucur că sunt alături de dumneavoastră și că aniversăm împreună împlinirea a 126 de ani de când Societatea Cultura a înființat prima bibliotecă publică din Bacău, bibliotecă din care își trage seva actuala Biblioteca Județeană. Vreau să aduc, în acest sens, un omagiu acelor oameni care și-au donat propriile biblioteci comunităților în care și-au dus traiul, punând astfel bazele primelor biblioteci publice din România, așa cum s-a întâmplat la Bacău cu fondul de carte Costache Sturdza. De-a lungul timpului, bibliotecile și-au diversificat rolul în comunitățile în care activează, pe lângă cel tradițional de păstrătoare ale patrimoniului scris, devenind, de asemenea, un loc de întâlnire, un partener în educație, un promotor al culturii în toate formele ei. Un exemplu concludent pentru această paradigmă este chiar evenimentul la care suntem astăzi martori, melanj între carte, muzică, dans, toate împreună sărbătorind o bibliotecă. Aș menționa, de asemenea, binecunoscutul Festival Național „George Bacovia“, organizat de dumneavoastră, o excelentă oportunitate de a reuni oameni ai literelor, o parte dintre ei cu o experiență îndelungată în literatură, alții, la începutul carierei. Mi-aș dori ca, pe viitor, Biblioteca Națională să se implice mult mai activ în dezvoltarea de proiecte comune cu bibliotecile județene și, astfel, împreună să devenim mai puternici, să ne susținem rolul în fața factorilor de decizie, îndeplinindu-ne din ce în ce mai bine misiunea pe care o avem față de utilizatorii noștri. Nu în ultimul rând, vreau să vă invit să vă alăturați programului BiblioExpo, prin care Biblioteca Națională vă oferă posibilitatea bibliotecilor din țară să-și prezinte, în cadrul spațiilor sale expoziționale, colecțiile și proiectele cu care se mândresc, beneficiind astfel de expunere.*

Proiect de istorie a culturii băcăuane

„Bacăul cultural. File de istorie. Partea a I-a. Origine – denumire – personalități – aspecte inedite – probleme controversate”. În redactare, autorul, Liviu Chiscop, este secondat de doi consultanți științifici, profesorii Eugen Șendrea și Relu Leoveanu, prefața este semnată de prof. univ. dr. doc. Constantin Marinescu iar postfața de conf. univ. dr. Ioan Dănilă. Când iei în mână un document astfel etichetat, trăiești din sentimentul plăcut al întâlnirii cu o istorie culturală a Bacăului, ordonată cronologic, împletire de factologie și legendă, virtuozități de interpretare, sumă de inedite și confirmări, într-o lectură instructivă și, de ce nu, confortabilă. O calmă și atractivă fluentă menită să demonstreze că – vorba lui Adrian Cioroianu, „istoria este cea mai frumoasă poveste”.

Dar, parcurgând cartea, ești invadat de o ușoară dezamăgire constatând că este vorba de o colecție de studii, articole, recenzii, note pe cele mai diverse paliere: evocarea unor personalități, aprofundat (Grigore Tabacaru) ori expeditiv (Iulian Antonescu), a unor momente însemnate privind publicistica sau învățământul, dar și elemente de biblioteconomie sau folclor. Amănunte, opinii, fragmente, uneori pagini întregi se repetă jenant, lipsind puterea, „de a topi” materialul în așa fel încât să se obțină cursivitatea proprie unei lucrări unitare dorite de cititor. Așteptările sunt cu atât mai mari cu cât Liviu Chiscop, unul dintre cei mai valoroși profesori pe care îi are Bacăul, poate fi văzut aproape zilnic la Biblioteca Județeană, total cufundat în documente, publicații, broșuri, pliante, volume. Răscolește cu trudă și patimă adevărați „munți de informații”, căutând explicații, delimitări, similitudini între evenimente. De peste 40 de ani Liviu Chiscop răspândește în presa românească studii și articole ce evocă trecutul „cetății baco-viene” și informează despre ultimele

ddescoperiri. Scrupulos, exigent și talentat el se dovedește abil în comunicarea ideilor, în construcția frazelor, notabil pe plan stilistic și având arta respectată cu acribie a cercetării, luând drept bază surse documentare atent verificate. Curajos, infirmă prejudecăți curente. Respinge aserțiunea că nu lumina izvoarelor ar fi decisivă ci capacitatea de a comenta: „Fără o judicioasă evidență a surselor, comentariul n-are cum opera, rămâne suspendat în gol”. El combate opinia încetățenită conform căreia orice legendă conține un sâmbure de adevăr, arătând că există legende inventate anume pentru a explica un toponim, produse pur fanteziste, în contradicție cu adevărul istoric sau lingvistic.

Trecând la fapte, Liviu Chiscop face un veritabil tur de forță combătând etinomial „bako” („călău”) pentru toponimul „Bacău”, o demonstrație de obiectivitate și probitate în actul cercetării științifice. Chiar și propria sa opinie este comunicată prin verbe la moduri verbale „Bacău” ar însemna, prin părțile Nășăudului, „un fel de opaiț”. Un pârcălab lăsat de Dragoș Vodă să stăpânească cetatea de la confluența Bistriței cu Siretul se va fi numit Bacău. Mai puțin convingător este cercetătorul atunci când încearcă să explice prin prisma acestui sens expresia „mi-am găsit Bacăul”, deși efortul este considerabil.

Bacăul – reper cultural românesc

În cuvântul introductiv autorul precizează că, aflat la al șaptelea veac de existență urbană, Bacăul este frate geamăn cu Iași, dar mai bătrân decât însăși capitala țării. Știind cursul domol al Bistriței zăgăzuite, vom citi cu surprindere că, la 1646, episcopul Marco Bandini remarcă localitatea „scăldată la răsărit de râul Bistrița, care se revarsă cu violență din munții Ardealului”. Etapa medievală se bucură de cercetări aprofundate, uneori duse

la pragul exagerării. „Dintre tipografiile menționate mai sus, doar două – cea de la Lwow și cea de la Kiev – au avut, în secolul al XVII-lea, relații directe cu Moldova. Să vedem deci care era situația fiecăreia dintre ele”. Urmează câteva pagini demne de pana lui P. P. Panaitescu sau cea a lui Dan Simonescu (istoric literar și bibliograf român). Se adaugă o surprinzătoare stăpânire a termenilor de strictă specialitate („letrine ornate, vignete fleuron și vignete cui – de - lampe”), amintind de acribia lui Al. Piru sau de nonșalanța cu care Șerban Cioculescu risipea mirolant o abundență de informații.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea Bacăul deținea unica fabrică de hârtie din România. Dar, curiozitate șocantă, până în 1950, orașul n-a posedat o veritabilă Bibliotecă Publică. Explicațiile socio-economice oferite de Liviu Chiscop sunt insuficiente. A lipsit omul dedicat plener unei asemenea întreprinderi. Clădirea pusă la dispoziție de autoritățile comuniste, vechea primărie, era improprie. Chiar și sediul actual pare a fi, conform ilustrației de la pagina 109, proprietatea Muzeului de Științe Naturale. Biblioteca Județeană are un fond de carte impresionant – 180 000 de volume din care 20 000 de volume alcătuiesc un fond special destinat cercetătorilor din domeniul istoriei, literaturii, lingvisticii, bibliofiliei. Se adaugă 5000 de colecții însumând periodice românești și străine. Poate nimeni dintre băcăuani nu a dedicat pentru două personalități, Grigore Tabacaru și Ion Luca un efort considerabil precum cel depus de Liviu Chiscop. Grigore Tabacaru ilustrează categoria intelectualilor autentici, cu potențial nativ și perfecționare prin obsesia studiului aprofundat, privați însă de șansă ori căzuți pradă unor nefaste conjuncturi.

Aristotel PILIPĂUȚEANU

POEROZE: Violeta Preda - „Cu gleznele întoarse”

Tabacaru ratează o carieră universitară din cauza unui incident minor (legat de administrarea căminelor studentești). Ion Luca intră pentru câteva decenii în uitare, datorită calității sale de teolog, considerat automat de ploreteculțiști adept al misticismului și al clericalismului, fiind anatimizat cu prezumția de vinovăție. Un scriitor ciudat, cu destin dramatic, generat prin aversiunea față de duplicitatea morală. Își alege o carieră eclesiasitică, deși simțea cu acuitate vocația scrisului; ulterior re-nunță la viața monahală pentru a se dedica dramaturgiei dar conjunctura îi zădărnicește demersul. Fugind de canoanele și dogmele bisericesti se lovește de cele sociale. Structura sa morală nu admite obișnuitele aranjamente din viața culturală, percepția de caz accentuându-se. Autor a patruzeci de piese, premiat de Societatea Scriitorilor Români, jucat, în 1947, simultan la trei teatre bucureștene, Ion Luca intră pe nedrept într-un prelungit anonim.

În lucrarea sa, Liviu Chiscop evocă o multitudine de momente semnificative pe plan cultural. Apariția revistei „Ateneu”, în 1964, a revigorat spiritualitatea băcăuană, declanșând, printre altele, bloom-ul exegetic privind scrierile lui Grigore Tabacaru și ale lui George Bacovia. Evenimentele din Decembrie 1989 sunt relatate din perspectiva participantului direct, având girul autenticității.

Cercetător avizat și ambițios Liviu Chiscop și-ar face (și ne-ar face) un serviciu dacă ar sintetiza toate aceste studii, articole, comunicări, note și notițe, multe lovite de redundanță, într-un serios tratat de istorie culturală cu autoritate prioritară în bibliografia de specialitate.

„Eu sunt omul «uite ce fain e...» // Când îmi e rău spun: / «Nu sunt bine.» // Îmi place să dorm mult dimineața / Și să fiu sărutată mult ziua. // Statisticile spun că am aceleași defecte ale tatălui meu / deși nu am locuit în aceeași casă. // Beau multă cafea. / Mă înroșesc repede. // Când îmi e rău spun: / «Sunt tristă.» // M-am născut toamna târziu / Foarte târziu. // Înțeleg că mâine va fi mai rău. Și eu nu pot face nimic să îți fie mai bine. / Perseverez însă. / Așa știu eu să fiu puternică. // Când răcesc iau Saridon. / Întotdeauna îmi trece cu el. // Când eram mică nu știam să îmi cer iertare. Acum sunt la nivelul expert. // Îmi aleg hainele după lungime și lărgime / Să fâlăie în jurul meu. / Când vreau eu. // Gesticulez mult. / Să fie lucrurile clare. // De câte ori îi spun lui: «mă doare inima», / el spune: «Nu are cum. Tu nu ai.» / Probabil glumește.” (Declaratie)

Poeta Violeta Preda a surprins chiar de la prima ei carte de *poeme* și *prozeme* sau, la rigoare, *poeroze*, combinație postmodernistă de poezie și proză. Prospețimea imaginilor, ineditul asociațiilor, structurile grațioase și fragile ale poemelor, o viziune prevertian-kafkiană asupra lumii o recomandă ca pe o scriitoare care are ceva tulburător și personal de spus. O delicatețe primejdioasă de felină, o fragilitate de plantă răsărită prea devreme în pământ ostil, o sensibilitate rănită, dar ținută în frâu, o uimire care nu pare deloc „lucrată” sau „jucată”, o

tristețe calmă, o plăcere specială pentru ludic, pentru ipotezele neortodoxe rezolvate liric în texte care incită și neliniștesc, sunt atuurile ei incontestabile.

Autoarea ar dori să fixeze ceea ce prin definiție e instabil, incontrollabil, fiindcă ține de fenomen și inefabil. Prin *poerozele* (sau, la rigoare, *prozemele*) ei se străvede drama colecționarului care nu poate avea frumusețea vie, exuberantă a fluturului decât împăiată, îmbălsămată, țepăună, (însăpăimântătoare chiar și pusă sub sticlă la păstrare). Când colecționarul de fluturi a străpuns cu oarecare voluptate fragilele vietăți cu acul, s-a pus capăt nu numai unui vis exuberant al culorilor în zbor liber, ci și unei deveniri. Va fi obținut o colecție, poate valoroasă științific, dar cu prețul curmării unui joc secund, cel al artei. Poeta e conștientă de acest risc și de aceea se străduie să-l micșoreze.

Violeta Preda scrie și poezii și proze, dar și prozeme sau poeroze, cum afirmam mai sus. Unele cu structuri bine închegate în jurul unor nuclee pulsatile puternice, dar și *proiecte în care poezia e surprinsă în stare născândă*, într-un joc copilăresc îndrăzneț și retractil totodată. Indecizia e marca acestor texte De aceea sintaxa prozo-poetică din aceste texte e labilă, jucăușă; enunțurile se mulează după respirație, după intensitatea emoției ori țăriia gândului. De aici se naște o puternică impresie de prospețime a emoțiilor; freământul existențial e prezent peste tot. Flashurile luate dintr-o viață care nu curge deloc liniștit și egal nu sunt simple instantanee fotografice, plate și reci, ci dimpotrivă, holograme poetice în care se păstrează palpitul existențial mult timp după ce ai închis cartea. E aici, deși deocamdată nu se poate ști cât de riguroasă și de programatică, o știință a inefabilului – cum zicea criticul – de a salva de la neantizare chiar și ceea ce pare și este dintru început destinat ei: irizarea, în concretul fenomenal, a frumuseții eterne: „Privesc

roțile feliilor de lămâie / din ceaiul mereu pentru tine / și miros ce vine din prăjitorul de pâine / când aștept zgomotul surd să se întâmple... «poc» // Îmi amintesc mișcarea degetului arătător / de astă noapte / ca un ștergător de parbriz / de la dreapta la stânga / de la stânga la dreapta... / pe pilota din dormitor. // Și zâmbesc. // Unde e tava? / Ce bine ar fi dacă tu încă ai dormi acum. (*Dimineața*). „Tu ai putea fi bobul meu de soare / și în tine aș fi / sămânța ta veselă. / Ți-aș ieși pe urechi, / te-aș gădila în nas, / unghiile de la degetele mele mari / se vor închide peste ochii tăi. // Noaptea...? // Ai transpira. / Te-aș gusta. / Mmmmm... // Și știi tu oare de unde am ieșit eu? / Stai, stai... moment... am început prost... / Voiam să spun: / aș vrea să îmi fii un bol cu lumină / și eu să te susur / din lingurița mică-mică / hap-hap / pap-pup. // Asta a fost varianta corectă.” (*Discuție ipotetică*)

Poerozele-prozemele acestea au, unele, moliciuni de catifea – când enunțurile par că se pisicesc în soare, se-ntind leneșe în pagină și cer mângâiere, altele au asprimi aricești, de șmirghel pomit viforos să înlăture asperitățile sufletești ori, din contră, să dezvelească răni ce păreau închise. În ultimul caz enunțurile au verbe care se aglomerează, se ciocnesc ori izbesc în substantive și adjective cu oarecare mânia. Sunt astfel gândite încât să șteargă, pe de o parte, amprentele dureroase ale unui real stresant, pe de altă parte, să edifice un spațiu securizant pentru o ființă extrem de vulnerabilă, sensibilă, mereu în alertă, care este eul poetic. Sunt în poerozele-prozemele ei întretăieri de planuri poetice și narative, jocuri de oglinzi în care ființa mai degrabă se pierde și își uită identitatea decât și-o afirmă construind-o. Apoi sunt voci care vin din off, traversează scena, lasă urme adânci în aer, în scândura scenei, răscolesc și dispar; altele se instalează în prim-plan și spun câte o frântură dintr-o poveste tare complicată și contradictorie. Atunci răsar, dintr-o memorie aproape fabuloasă, în care uitarea nu mai lucrează, tot felul de chipuri, voci, evenimente, cele mai multe asociate cu traume psihice, cu spaime nevindecabile, cu urâtul, răul, disconfortul existențial.

„«Leftin e scump» mi-a spus o săsoaică bătrână odată. Puțin e mult. 5 minute cu cineva, în fiecare zi. Puțin în fiecare zi e mult. / «De ce ai venit? Ca să tulburi apele? Iar?» auzeam vocea mamei la ușă, de după o ușă închisă. A camerei mele. / Știam că venise el. El – după luni de zile. După un an, după niște ani. Știam că uitasem. Că reușisem să uit. Să-l uit. Mînteam. Inventam povești despre disparițiile lui lungi. A plecat în război și nu s-a mai întors. Poate a murit. În război sau într-o rezervă de spital de o boală cumplită. Da. Mă interesau bolile cumplite. Cum mori în chinuri și fără să poată să te ajute nimeni? Holeră, malarie. Dizinterie? A fugit în străinătate. Normal că nu avem voie să vorbim despre rudele din străinătate, nici despre faptul că bunicul ascultă Europa Liberă sau Vocea Americii. Seara. / Intra după un timp în camera mea. Cu un cadou /... / Atunci am învățat că oamenii mari își închipuie că banii rezolvă mult, multe, tot. Ce copii! Și acum cred la fel. Și acum sunt copil. / Puțin e mult. /... / (*Puțin*).

Unele evenimente *devenite deja texte* se resorb în vis, în ficționări gratuite; altele, ca texte, terorizează eul prin avalanșă de amănunte. Pedepsa de a nu putea uita transformă memoria dintr-un spațiu al încântării într-unul al durerii, al proliferării răului. Atât prozemele-poerozele cât și poeziile Violetei Preda par să configureze imaginea unei copilării-capcană-ascunzătoare-spațiu securizant, dar și spațiu al pedepsei; refugiu salvator, dar și carceră. Viața-capcană pentru tot felul de texte care rănesc și înstrăinează, dar și text-capcană pentru tot felul de vieți trăite sau imaginate de un eu vulnerabil care nu vrea să uite.

Totuși prozemele (sau poerozele) Violetei Preda nu sunt toate încruntate; desfășurări de scene danțești nici atât, deși multe dintre ele sunt străbătute de dăre de sânge și suferință. O undă de umor jucăuș, de ironie sănătoasă inundă textele când te aștepți mai puțin: „Îmi place să las câteodată o roșie pe pervazul/ ferestrei pe post de pisică curioasă. / De dimineață până la apus. / S-o las singură să se uite la

oamenii de pe stradă. // Noaptea îmi place să mă furizez lângă ea. / S-o iau în palmă. S-o miros. / S-o simt caldă și numai dacă vreau eu.../...și numai dacă o întreb...//...să îmi spună de ziua ei cu soare. / Ca un bărbat îndrăgostit de femeia lui seara. // Totul are o explicație, nu am inventat nimic. / Îmi provine din copilărie. / De când ieșeam noaptea în grădină și rupeam o / roșie. / Mă așezam cu ea pe o bancă, / o țineam în palmă lung. / Uitându-mă la lună. / Era tare caldă. / Dar vezi? Acum am o roșie intelectuală. / De la oraș.” (*Nu o să îți vină să crezi*).

Alternarea persoanelor verbale, a perspectivelor narative sau poetice caracterizează aproape toate textele: când eu, când tu, când el/ea, când eu devenit tu, la vârste diferite, în situații neașteptate sau obișnuite, pe paliere existențiale diferite. Flash-uri, iluminări într-o existență cu ițe tare încurcate, cu experiențe care se-ntretaie, se întrepătrund, se anulează reciproc, într-o luptă acerbă pentru un loc în memorie, în inimă, în lumea ficțiunii. Structurile unor texte ca *Asta*, *Grijă mare*, *Dacă ai citit spune* ș.a., curg capricios, proustian: multe nu reușesc să se fixeze deloc în jurul unui nucleu dătător de sens.

Cartea are o structură atipică, bizară: după un ciclu de povestiri care nu prea sunt povestiri (un text cum e *Nu o să îți vină să crezi* e, de fapt, un poem, și încă unul frumos, și nu se știe de ce autoarea l-a inclus aici!), urmează un ciclu de poeme între care însă autoarea strecoară scenete, desfășurări epice dialogate cu statut imprecis. Incheie cartea o secțiune intitulată *Și restul*, de fapt texte rezultate din încrucișări contra naturii: asta e și pricina pentru care am folosit termenul de *prozeme* sau *poeroze*... De ce le-a pus autoarea împreună? Un posibil răspuns ar fi că structura cărții urmează structura existenței înseși, care îi apare mozaicată, ca un video-clip care se autogenerază mereu în alte ipostaze; un uriaș puzzle multicolor dar cu piese lipsă în locul cărora trebuie să lucreze imaginația.

Bacăul real și Bacăul artiștilor

Ce are Bacăul numai al lui? Ce are un oraș numai al lui? Probabil numele și geografia. Dar și amintirile oamenilor. Însă de-ar fi să scriu o poveste de dragoste din zilele noastre, unde s-ar petrece ea, dacă nu într-un mall? Și mall are fiecare oraș. Ce amintiri am eu legate de Bacău și care sunt amintirile orașului? Amintirile copilăriei. Adolescența mi-a fost indecisă. Copilăria nu. Am la degetul mic cartierul CFR, dealurile de la Luizi Călugăra cu derdelușuri, unde mergeam cu sania, sau ștrandul Tineretului, unde ne coceam vara la soare. Hoții și vardisții pe străzi, mutilările „jucate” pe casele și turnurile de apă, tenisul cu piciorul, „golani” cartierului, bătaile și presupunerile despre sex. Nu-mi scapă nici o amintire. Dar adolescența, vârsta iubirilor... ea a fost cu totul altceva, din cauza timidității. E ștearsă. Nici un loc imprimat definitiv, ca strada iubitei, casa în care locuia, parcurile prin care ne-am plimbat, băncile pe care am stat printre statui. N-am făcut lucruri nebunești, ca să am amintiri grozave... Dar ce este al Bacăului din toate astea? Cred că mai nimic. Concluzia este că un oraș se inventează, nu se descrie. Pe de altă parte, un oraș este o impresie. Dacă mai mulți scriu despre el în aceeași epocă, recunoști același oraș în scrierile lor și poți

spune: iată orașul? Oferă mai mulți oameni aceeași impresie? Dacă da, atunci orașul are o personalitate a sa, se definește față de toți oamenii lui la fel. Ce-am scris despre Franța lui Celine și-a lui Vollard? Impresiile lor oferă aceeași sugestie. Să sari de la un oraș la o țară, nu-i mare lucru.

De aceea problema se poate pune și altfel. Avem noi, românii, o identitate suficient de bine definită, încât să fie observabil un spirit al nostru de mai mulți observatori independenți? Și aidoma: au băcăuanii o identitate a lor? Întrebarea pare retorică. Nu, nu au. Dar Dublinul lui Joyce? Cred că Joyce i-a inventat identitatea. Bacăul lui Petre Cimpoeșu din „Christina domestica...” este Bacăul doar cu numele, un Bacoville. N-are nimic de recunoscut din el cineva care trăiește aici. Dar faptul că am scris la ziar despre „obiectivele” orașului, ca Parcul Cancicov sau Parcul Trandafirilor, despre statuia lui Ștefan sau despre Catedrala Ortodoxă, despre Observatorul Astronomic „Victor Anestin”, sau despre hotelurile sale – îl face mai palpabil, oferă ceva din identitatea lui? Ce definește de fapt orașul? Poate câțiva dintre oamenii săi. Cu siguranță Bacovia. Poate Ilie Boca și școala sa de pictură. Poate Ovidiu Genaru sau poate Petru Cimpoeșu cu personalitatea sa aparte. Poate George Bălăiță (dintre cei ce au fost și rămân ai orașului). Sau pitorescul Sergiu Adam, care și el a făcut ceva istorie culturală aici. Sau, de ce nu, vizitele lui Bogdan Hanu în Bacău, unde vine să-și încarce pilele poetice. Și iată o temă. Ce-ar fi să scrie scriitorii Bacăului pe o temă? Cum văd ei Bacăul! Să scrie despre el Genaru, Boca, Cimpoeșu, Hanu, Eugen Uricaru... și tinerii.

Dan PERȘA

Că o imagine face cât o mie de cuvinte au spus-o alții și o spun acum și autorii albumului **Între oglinzi paralele. O istorie ilustrată a Bacăului** (Bacău, Editura Bibliotecii „C. Sturdza”, 2018), Mihai Ceucă și Adrian Jicu, cei care s-au gândit să valorifice un tezaur documentar impresionant, constând în principal într-o suită de cărți poștale ilustrate, grupate în așa fel încât să reflecte ultimul veac de existență a urbei bacoviene.

Împărțită în 12 capitole, materia celor 240 de pagini e însoțită de câte o poveste pentru fiecare în parte, comprimată sugestiv în titlurile care vorbesc de la sine despre metamorfoza acestei așezări multisekulare: *Bacăul panoramic; De la comună urbană la municipiu; Ulițe, străzi și bulevarde. „Ciorbă”, pietriș și asfalt; Casa Morțun. Povestea unor înstrăinări: Primăria, Biblioteca și Starea Civilă; Palatul Administrativ – ambiția urbanizării; O „struțocămilă” dispărută: Ateneul cultural; Palatul Mărăști/Athenée Palace – orgoliul modernității; Grădina publică de altădată; Școlile Bacăului; Sub semnul divinității: biserici, catedrale și sinagogi; Un târg de negustori. Aspecte economice și Toate drumurile duc la... gară.*

Flancate de o prefață aparținând criticului literar de la revista *Ateneu* și de o postfață semnată de invidiatul colecționar băcăuan, această impresionantă carte-album e însoțită de o iconografie, o bibliografie și un colofon, din paragrafele căruiu aflăm că ea a fost tipărită „cu ocazia Conferinței Naționale a Bibliotecilor din România și a Centenarului Marii Uniri, ca mărturie a devenirii Bacăului peste secole”. O inițiativă meritorie, utilă tuturor celor interesați de aceste meleguri. (C.G.)

Închiderea stagiunii muzicale

Dirijorul permanent al Filarmonicii „M. Jora”, Ovidiu Bălan, a condus orchestra în concertul de închidere al celei de a 63-a stagiuni ce s-a ținut la Sala Ateneu, cu un *Festival Richard Strauss*. Ovidiu Bălan lasă în urmă 51 din cele 63 de stagiuni ale orchestrei, sezoane în care a dirijat multe lucrări în primă audiție din repertoriul universal și românesc, a realizat integrale, cum ar fi cea a simfoniilor de Ludwig van Beethoven, Johannes Brahms, de Anton Bruckner și Gustav Mahler, lucrări ale lui Igor Stravinski, Richard Strauss ș.a. Colaborarea maestrului cu Oxana Corjos s-a materializat în numeroase concerte, pianista fiind o împătimită a muzicilor lui Brahms și Strauss, căreia *Burlesca* i se potrivește mănășă. Oxana a cântat sub bagheta lui Jin Wang, Ilarion Ionescu Galați, Misha Katz, Cristian Mandea, Petre Sbârcea, Emil Simon, Corneliu Dumbrăveanu, Cem Mansur, Nicolae Moldoveanu și, în anul 1992, a câștigat Premiul Cella Delavrancea. *Burlesca* lui Richard Strauss a fost ascultată în primă audiție în interpretarea pianistului Sviatoslav Richter, dirijat de George Georgescu. Memorabile versiuni straussiene a creat Emanuel Elenescu, îndrăgostit de muzica germanului care începuse să studieze muzica, asemeni lui Mozart, la 4 ani. Urmează 81 de ani de muzică. Richard Strauss a trăit între anii 1864-1949 și a fost socotit ultimul mare romantic al artei muzicale. Primul său opus, „Marșul festiv”, a deschis seara. Până să împlinească 25 de ani, Strauss compuse 3 poeme simfonice – *Macbeth*, *Don Juan*, *Moarte și transfigurare*. *Simfonia Alpilor*, ce a încheiat programul din 13 iunie, este structurată în 22 de momente descriptive, ce surprind o zi pe munte, din

Caleidoscop muzical

noapte până la răsărit, prin pădure, pe lângă pârâu și cascadă, în ceață și furtună spre o senină dimineață. Simfonia datează din perioada 1914-1915, a fost dedicată lui Nicolaus von Seebach și Orchestrei din Dresda. De ar fi să ne gândim numai la aceste opus-uri din creația lui Richard Strauss – ce au beneficiat de o interpretare corespunzătoare stilistic – am putea înțelege de ce acesta afirma că muzica este o artă sublimă.

Cursurile Internaționale de Dirijat

Cei 10 participanți din acest an la Cursurile Internaționale de Dirijat, ACA (Advanced Conducting Academy) au venit din S.U.A, Canada, Hong Kong, Ucraina și România pentru a se perfecționa în arta dirijatului și a fi acompaniați de orchestra Filarmonicii „Mihail Jora” din Bacău.

Ediția a XVI-a s-a desfășurat în perioada 16-29 iunie. Ea a debutat cu Concertul profesorilor - Charles Gambetta, din S.U.A, și Ovidiu Bălan - ce a avut în program *Concertul pentru oboi și orchestră* de Richard Strauss – solist Nicușor Mărdărescu și *Simfonia „Din Lumea Nouă”* de Antonín Leopold Dvořák. Robert Gutter, care a inițiat alături de ceilalți doi Cursurile de dirijat, sub directoratul lui Pavel Ionescu, a murit la începutul lunii mai 2017, la 79 de ani. Fiind născut în zi de 16 iunie, era mereu sărbătorit de muzicieni și de publicul băcăuan.

Cele două săptămâni de lucru intens s-au finalizat, ca de obicei, cu patru concerte. În fața orchestrei s-au prezentat și au evoluat: David Colella (SUA), Pascal Germain-Berardi (Canada), Nyasha Brice (SUA), Toma Holovatsky (Ucraina), Drew Crane (SUA), Lee Yik Chung (Hong Kong), Eytan Wurman (SUA), Gan Xiong (China), Radu Oțel (România), Janine Schmelzer Bock (SUA).

David Colella este licențiat în muzică (2015) și a obținut în acest an masteratul în dirijat simfonic la Youngstown State University, Ohio.

Corist și dirijor de cor foarte activ, cu un master în compoziție, Pascal Germain-Berardi studiază dirijat de orchestră la Universitatea din Montreal.

Născută în Zimbabwe și stabilită în Florida, Nyasha Brice a început studiul pianului la 6 ani. Actualmente studiază dirijat la master în Asuza Pacific University.

Toma Holovatsky s-a născut la Lvov, într-o familie de muzicieni, a absolvit, în 2014, Academia (oboi) și studiază dirijat la Philadelphia.

Drew Crane a fost asistent la Universitatea și Orchestra din Tulsa. Face un dublu masterat de pian și dirijat orchestră la UMKC Conservatorul din Kansas City Missouri.

Dirijor, contrabasist, violoncelist, administrator artistic, Lee Yik Chung creează, în 2013, Hong Kong Community Philharmonic Orchestra.

Eytan Wurman lucrează la Cambridge Public Schools din Massachusetts. A studiat dirijat la Orchestra din Haifa cu Zubin Mehta.

Din Shanghai, Gan Xiong a absolvit la Thorton Academy din Saco, Maine. Studiază canto, pian și dirijat la Cleveland, Ohio.

Radu Oțel a studiat dirijat orchestră cu Octav Calleya și, în 2013, a absolvit dirijat orchestră la Universitatea de Arte „G. Enescu” Iași.

Din Ohio, Janine Schmelzer Bock a studiat și a obținut licența la trombon și tubă. Foarte activă ca solist și profesor, are o reală preocupare pentru studiul dirijatului.

Cu toții au fost apreciați, după evoluțiile în lucrări aparținând compozitorilor: Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven, Felix Mendelssohn – Bartholdy, Piotr Ilici Ceaikovski, Gustav Mahler, Johann Strauss Jr., Hector Berlioz, Johannes Brahms, Igor Stravinski, Georges Bizet, Modest Musorgski, Antonin Dvořák și Dmitri Șostakovici.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Un Ion Creangă pictural

Îmi revine plăcuta și onoranta misiune de a spune câteva cuvinte despre expoziția lui Ioan Maric, vernisată recent, în cadrul manifestărilor legate de Zilele Bibliotecii „C. Sturza”.

Arta naivă și-a făcut apariția la sfârșitul secolului al XIX-lea și constă în creațiile unor pictori care nu au frecventat școli de artă, dar au reușit să-și constituie, pe cont propriu, o viziune estetică exprimată foarte original, cu o prospețime creatoare irepresibilă. Arta naivă este deosebită de tutela standardelor folclorice, dar și de arta amatorilor care se subsumează aproximațiilor profesionalismului.

Primii reprezentanți de seamă ai artei naive sunt francezul Henri Rousseau Le Douanier, cel care s-a înscris cu autoritate printre pictorii curentelor de avangardă ale începutului de secol XX și georgianul Niko Pirosmani.

Mai aproape de noi trebuie amintită remarcabila școală a primitivilor croați cu Ivan Generalic, precum și o pleiadă de pictori sârbi și de alte naționalități.

În România s-a făcut cunoscut Stan Pătraș, autorul sculpturilor din Cimitirul Vesel de la Săpânța. În această descendență fericită se încadrează și picturile Bădiței Măric, operă desăvârșită cu talent și tenacitate pe parcursul multor decenii.

Dacă în literatură Gabriel Garcia Marquez a instituit un Macondo, un spațiu referențial, legendar și etern, putem spune – păstrând proporțiile – că și Ioan Măric posedă propensiunea tematică de a defini un univers personal și recognoscibil din lumea satului arhetipal, autentic, care nu a fost afectat de demonii modernității.

Ni-l reamintim din copilăria de la bunici; satul cu ulițele colbuite vara sau cu zăpezile bogate de altădată; satul purtătorilor de opinci sau catrințe, cu bălcieri și hore și datini de sărbători, cu Jieni, capre și ursari, cu bisericile ce cheamă la reculegere.

Harul pictural al artistului conferă satului de baștină, Luncani, toate prerogativele esențiale ale lumii rurale românești.

Cu pensula și culorile Ioan Maric se definește ca un narator autentic, un soi de Anton Pann sau Ion Creangă pictural. Fiecare tablou conține o poveste sau mai bine zis o snoavă și adeseori o fantasmagorie, pentru că fantezia sa plină de umor depășește granițele realului. Vedem oameni, animale și acareturi zburând într-o replică ideatică la lucrările lui Marc Chagall. Poeziei diafane a tablourilor acestuia, Ioan Maric îi opune o vitalitate autohtonă, originală și creativă.

Apropiindu-ne de personaje, putem observa o ambiguitate personificatoare prin care trăsăturile umane și cele zoomorfe se întrepătrund. Artistul are în vedere relația foarte apropiată dintre om și animal prin care omul beneficia și de aportul locomotor și de hrana necesară, așa încât cea mai presus îngrijire era dăruită prietenilor necuvântători.

Trăsăturile caricaturizate contribuie la definirea caracteriologică a personajelor, precum și a locului și rolului lor în comunitate și esențializează umorul artistului, care dă o definiție magistrală: „umor care lovește, dar nu rănește”. În fond suntem în țara lui Păcală și Tândală, în care doza de umor ne salvează din orice situație.

Îmi vin în minte celebrul aforism al lui Constantin Brâncuși: „Când nu mai ești copil, ai murit demult” sau ideea lui Picasso, care susținea apartenența harului artistic la copii, har care riscă să se piardă odată cu maturizarea. Ioan Măric reușește să-și păstreze nealterată percepția ingenua, jubilatorie a copilului care se joacă dăruind bucurie. Bucuria exprimată cromatic în tonuri vii precum și cu o știință compozițională proprie, de mare vervă și fantezie.

Pictorul a beneficiat de îndru-

marea regretatului Gheorghe Velea și mai ales de amprenta tutelară a maestrului Ilie Boca, artist dăruit, care a construit un demers consecvent de maximă originalitate estetică, valorificând plastic arhaismele și arhetipurile culturale naționale.

Geografia afectivă devine și una spirituală, pentru că Ioan Maric își așează talanții creatori sub semnul credinței și al iubirii, ceea ce îl ajută să rodească pe deplin.

Nu doresc să mai dezvolt impresionanta listă a distincțiilor naționale și internaționale primite. Putem să ne mândrim că opera sa și a Catinicăi Popescu așează Bacăul într-o poziție exponențială și în domeniul artei naive și că premiile primite răsplătesc binefacătoarea armonie și tenacitate care îl animă. Mai trebuie spus că la o vârstă înaintată, artistul și-a desăvârșit studiile pentru a se îngriji de perpetuarea lecțiilor sale în generațiile care vin.

Este expresia unui caracter nobil, dăruit cu virtuți generoase, atât artistice, cât și umane.

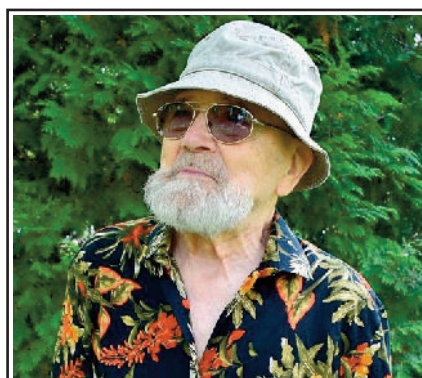
Expoziția Bădiței Măric augmentează fericit valențele culturale ale Zilelor Bibliotecii. Va invit să o parcurgeți pe îndelete, pentru a descoperi o multitudine de sugestii care nu au fost prinse în aceasta sumară prezentare. Ca să conchidem, putem afirma că, deși disimulează o naivitate hătră, Ioan Maric este un pictor complex și complet, pe deplin stăpân al mijloacelor de expresie artistică, prin care reînvie o matrice deopotrivă geografică și spirituală a lumii românești. Fără a depinde de mode și curente, el creează o Opera cu majusculă, reprezentativă pentru artele vizuale de pretutindeni.

Radu CIOBANU

La invitația Ansamblului Artistic „Constantin Arvinte” al Consiliului Județean Iași, Ansamblul Folcloric „Busuioicul” al Consiliului Județean Bacău a participat, în perioada 12-15 iunie 2019, la prima ediție a Festivalului Național de Folclor „Constantin Arvinte”, alături de alte 10 ansambluri din întreaga țară, printre care amintim „Drăgan Muntean” - Deva, „Țara Vrancei” - Focșani, „Cununa Carpaților” - București, „Crișana” - Oradea, „Burnasul” - Alexandria ș.a. Evoluția băcăuanilor a fost răsplătită cu Diploma de Excelență.

Poetul Ovidiu Genaru a fost distins recent cu Premiul pentru Poezie al Uniunii Scriitorilor (2018), prilej cu care a rostit următorul discurs:

*Ilustre fețe,
Recunosc, sunt un provincial sa-dea. Puțin speriat. Un izolat răucit în România profundă, acolo unde, cum bine spune vecinul meu de palier, un distins avocat, «mulțimea anonimă se va avea în vedere».*

Aș mai spune, dar nu este important, că sunt un flueră vânt printre stiluri și generații literare, neafiliat vreuneia.

Așa că pentru unul ca mine este o mare onoare și un privilegiu să fiu luat în seamă de elita scriitoricească de la București. București – capitala lumii la români. Cărți am mai scris, dar roata norocului, capricioasă, s-a abătut rar pe la Bacău.

Cam odată la 50 de ani. Eu am mai primit odată această distincție, hăăă! în mileniul trecut, în 1974, pe când, mă autotitez, «Mița Biciclista de provincie făcea ultima cursă cu trupul ei de davincio».

A fost, la Bacău, la Bacău într-o mahala/ o mare dandana cu șampanie și frigărui. De data asta va fi cu apă plată, iaurt și valeriană.

Între cele două evenimente s-a așternut un «hău istoric» în care tot scriind, scriind și așteptând, am îmbătrânit. Dar nu-i bai. Premiul de astăzi arată că și la 85 de ani se poate să fii antum. În formă. Nu integral. Cam 80 la sută. Restul până la 100% este reumatism și cardiologie.

Pe scurt, poezia a fost pentru mine drogul care a făcut să-mi bată inima, chiar și duminica.

Așadar, mulțumesc poeziei și slujitorilor ei de aleasă stirpe, aici de față. Mulțumesc distinsului juriu care a scanat provincia, mulțumesc Domnului președinte Nicolae Manolescu, mulțumesc Editurii Junimea, mulțumesc Cartea Românească, mulțumesc criticilor care au avut plăcerea să scrie despre mine, mulțumesc România Literară, mulțumesc soției mele, Cristina, care îmi dăruiește zilnic din tinerețea ei, vă mulțumesc tuturor fiindcă m-ați acompaniat în aceste clipe de grație.

*Care au și trecut.
Într-o lume avidă de incultură, închei cu un vers-memento: «Popoarele fără poezie sunt sortite frigului.»
Vă mulțumesc!*

Felicitări, distinsae Maestre!

Reviste moldovale

EI Anotimpurile EXPRESIEI IDEII

Revista internațională de educație, cultură și civilizație fondată în anul 2013. Serie nouă, fondată și redactată în România, în cadrul Centrului Cultural „M. Eminescu” Iași. Adresa: Str. Ștefan cel Mare nr. 12, Iași. ISSN 2400-3478

Visază până dincolo de norii!

SAREA PĂMÂNTULUI

Buletin de informare și misionar-pastorală și culturală a starșilor Lăcașului Județean Bacău

Din activitățile noastre

Dumnezeu S-a făcut părtaș suferințelor noastre

Rugăciunea – viața sufletului

„Doamne, nu am om!” Iosif S. 7

Lucrările Duhului Sfânt în Biserică

Fondată în 2013 de profesoara Mariana Bendou, revista internațională de educație, cultură și civilizație **Anotimpurile Expresiei Ideii** este cunoscută îndeosebi în mediul on-line, dar are și o variantă tipărită, ce se bucură de aprecierea cititorilor. Cel de-al 6-lea număr (martie-aprilie-mai 2019) e dedicat „în principal anotimpului și sărbătorilor de primăvară, Mărțișorului, Zilei Mondiale a Scriitorului, Zilei Internaționale a Femeii, Zilei Internaționale a Francofoniei, Zilei Internaționale a Poeziei, Zilei Mondiale a Teatrului, Zilei Internaționale a Cărții pentru Copii, Zilei Mondiale a Pământului, Sărbătorilor Pascale, Zilei Independenței României”. Între colaboratori se numără poeții Laurențiu Tătaru, Corina Matei Gherman, Radu Iorgulescu, Carolina Bâldea, Ileana Cornelia Neaga, Maria Ruscanu Bălăcianu, Mihai Coandă, Marilena Ion-Cristea, Ștefania Burnea, Michaela Boancăș (Italia), Petru Grădinaru, Al. Florin Țene, Renata Verejanu, prozatorii Maria Tomiță Corini (Italia), Mariana Bendou, criticii Vasile Rușeți, Vasile Bele, traducătoarea Elena Buzatu (S.U.A.) ș.a.

Intrat în cel de-al XV-lea an de apariție, buletinul de informare misionar-pastorală și culturală fondat de preotul Pentru Roncea dovedește că și pe Valea Trotușului se pot face lucruri temeinice și cu folos duhovnicesc. Sumarul celui de-al 58-lea număr (aprilie-iunie) este subsumat în bună parte Anului omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari), remarcabile în acest sens fiind profilul consacrat memoriei teologului mărturisitor care a fost prof. univ. dr Nicolae Achimescu, trecut la Domnul în seara de 27 mai 2019, medalioanele dedicate clericilor slujitori ai Bisericii strămoșești din satele comunei Poduri (Constantin Crișan, Costachi Nemțanu, Dionisie Șova, Nicolae Teodoru), preoților ajutători, la Slănic, în timpul parohiatului părintelui Ilie Mircea (David Isache, Gheorghe Aniculaie, Nicolae Romică Enoiu), cântecul de prieten scris de poetul Dan Sandu „Întru Eternitatea Profesorului Gheorghe Drăgan”. Bogată e și tematica pur religioasă, ce dă publicației **Sarea pământului** o aură aparte. (CSG)

- Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:
- Roxana Medvetki - **Aminări din gimnaziu** (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2016);
- Mircea Constantin Jurebie - **Rondeluri** (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2016);

- Marin Moscu - **Foșnetul eternității** (Râmnicu Sărat, Editura Rafet, 2006);
- Vasile Didoacă Dojană - **Semnal**
- **Chemarea infinitului** (Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2019);
- Vasile Bardan - **O viziune**

- în spațiu** (idem, 2017) și **Journal de creație și esuri critice** (idem, 2017);
- Paul Spirescu - **Trepte** (Cluj - Napoca, Editura Grinta, 2017);
- Constantin Țăranu, Petre Colăcel - **Două vieți într-o carte** (Roman, Editura Mușatina, 2017).

August 2019

Camelia (Iosub) THOMAS (S.U.A.)

CAPCANĂ

*M-am scufundat cu gleznele-n păcat
Supusă sub aliura ta de zeu.
Cu-atâta trup, de suflet am uitat
Și astăzi mor de dor de Dumnezeu.*

*Cu dinții mușc din mărul interzis,
Căci pielea ta ca mărul are gust.
Realitatea ta îmi pare vis
Și infinitul meu este îngust.*

*Mă pierd în lumea ce mi-o dăruiești,
Căci rătăcită eu am fost mereu.
Nici nu mai vreau să știu de mă iubești,
Că azi nu mă iubește Dumnezeu...*

TRAP

*Under your power as a God
I sink my ankles in transgression.
My body is alive, but my soul got forgotten.
And today I miss God so much...*

*I take a taste of the forbidden apple
Because your skin tastes like the apple sin.
Your reality seems to be a dream to me
And this narrow, small place is my infinity...*

*I get lost in this world you give me,
Actually, I have always been lost.
It doesn't even matter if you still love me,
Because God has no love and no lust.*

CORB

*Te-ai prăbușit, tu, corb cu aripi grele
În moartea răsăritului cu dinții grei de foc.
Te-ai prăbușit în visurile mele
Că lumea e prea mică... prea mică și n-ai loc.*

*Îndoliat în pene, dar alb în zborul tău
Te-ai descompus în lumi atât de diferite.
Prea liberă-nălțimea ca să nu-ți vină rău,
Prea sacră libertatea, ca-n penele-ți zdrobite
Să nu mă pierd, să nu mă-ngrop și eu...*

RAVEN

*You crushed, white raven with heavy wings
In the death of the sunrise with heavy, fiery teeth,
You crushed in my dreams, because the world...
The world is too small and you don't fit in it.*

*Your feathers are black, but your flight's white as light,
You exist in two different worlds.
Flying so high might make you so sick
But your freedom is sacred, that's why I want so badly
To hide and get lost in your crushed wings.*

MĂ-NTREB DE ȘTIU SĂ IUBESC

*Mă-ntreb ades de știu cum să iubesc,
Căci toamnă am iubit și-am ofilit-o.
Prin frunze moarte astăzi rătăcesc
Și goliciunea-n suflet mi-am pitit-o.*

*Mă-ntreb ades de știu cum să iubesc
Căci cerul l-am iubit și astăzi plânge.
Ochii-n pământ mă-ndeamnă să privesc
Și inima în picuri mi se frânge.*

*Mă-ntreb ades de știu cum să iubesc
Căci te-am iubit și iată, ai plecat.
Iubiri zidite-n azuriu ceresc
Îmi lasă trupul gol, întunecat...*

I WONDER IF I KNOW HOW TO LOVE

*I often wonder if I know how to love,
Because I loved the fall and I wrinkled it.
I now wander through the withered leaves
And I hide my empty soul...*

*I often wonder if I know how to love
Because I loved the ski and I made it cry.
I hide my glance in this shadow of guilt,
Because my heart is broken now.*

*I often wonder if I know how to love
Because I loved you and you left me.
My way of loving may be deep, may be strange
But the truth is it leaves me empty and dark.*

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Vasile Apostol, Ioan Dănilă, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781